

Nijmegen

Welkom in Nijmegen

Uitvoeringsprogramma Asiel & Integratie 2025-2028

29 oktober 2024

OPVANG

HUISVESTING

INBURGERING
& INTEGRATIE

MENSEN
ZONDER DOCUMENTEN

ORGANISATIE

4 INLEIDING

INHOUD

ACHTERGROND

7 OPGAVE 1 **OPVANG VAN VLUCHTELINGEN**

1.1 OPVANG VAN ASIELZOEKERS

1.2 OPVANG ONTHEEMDEN UIT OEKRAÏNE

15 OPGAVE 2 **HUISVESTING VAN STATUSHOUDERS**

2.1 WOONRUIMTE VOOR STATUSHOUDERS

19 OPGAVE 3 **INBURGERING & INTEGRATIE**

3.1 INBURGERING

3.2 WERK & INKOMEN

3.3 ONDERWIJS & ONTWIKKELING

3.4 GEZONDHEID & WELZIJN

3.5 MEEDOEN

33 OPGAVE 4 **MENSEN ZONDER DOCUMENTEN**

4.1 OPVANG EN ONDERSTEUNING VAN MENSEN ZONDER DOCUMENTEN

36 ORGANISATIE

5.1 ORGANISATORISCHE INBEDDING

5.2 SAMENWERKING

5.3 FINANCIËN

5.4 MONITORING EN EVALUATIE

Als gevolg van oorlogen, natuurrampen of persoonlijke vervolging zijn jaarlijks verschillende groepen mensen op de vlucht. Zij zijn in eigen land hun leven niet zeker en laten alles achter op zoek naar veiligheid. Het beleidskader Asiel & Integratie in Nijmegen laat op hoofdlijnen de uitgangspunten en ambities zien van Gemeente Nijmegen op het gebied van Asiel & Integratie. Het beschrijft op welke wijze we een veilige plek en perspectief willen bieden aan mensen die als vluchteling tijdelijk of nieuw in Nijmegen zijn. Het college heeft het lange termijn beleidskader vertaald naar concrete activiteiten en maatregelen die we in gezamenlijkheid met partnerorganisaties en de doelgroep in de komende vier jaar verder uitwerken en inzetten om de ambities uit het beleidskader te realiseren. Deze activiteiten en maatregelen staan beschreven in dit Uitvoeringsprogramma Asiel & Integratie 2025-2028.

Inhoud

Het uitvoeringsprogramma is gestructureerd op basis van de vier gemeentelijke opgaven op het vlak van Asiel & Integratie, zoals we deze in het integrale beleidskader hebben vastgesteld.

- Opgave 1: Opvang van vluchtelingen
- Opgave 2: Huisvesting van statushouders
- Opgave 3: Inburgering en integratie
- Opgave 4: Ondersteuning van mensen zonder documenten

In het uitvoeringsprogramma staat per opgave beschreven hoe deze opgave er wettelijk en maatschappelijk uitziet, hoe we er op dit moment voor staan in onze gemeente en regio, wat we de komende jaren willen bereiken en welke acties we daarvoor inzetten. Daarbij hebben we de lange termijn ambitie en doelen van het beleidskader vertaald naar gerichte doelstellingen en concrete activiteiten voor de komende vier jaar. Bijlage 1 bevat een totaaloverzicht van de doelstellingen en activiteiten uit het uitvoeringsprogramma.

Tot slot is in hoofdstuk 5 de organisatie van de uitvoering van dit programma beschreven, onder meer waar het gaat om de interne organisatie, de samenwerking binnen het netwerk en de financiële inzet.

In het vervolg van dit hoofdstuk beschrijven we tegen welke achtergrond onze inzet in de komende vier jaar plaatsvindt. We staan stil bij de huidige maatschappelijke en politieke ontwikkelingen en duiden hoe we in dat kader onze inzet bezien.

Achtergrond

Maatschappelijke discussie

De opvang van vluchtelingen zorgt in Nederland voor veel discussie. Aan de ene kant is er sprake van solidariteit met vluchtelingen, die te maken hebben met oorlog, schaarste of vervolging. Aan de andere kant maken mensen zich zorgen over de impact van de komst van vluchtelingen op beschikbare voorzieningen, zoals onderwijs, gezondheidszorg en de woningvoorraad, waar sprake is van krapte.

Nijmegen is een sociale stad. We zien veel initiatieven in onze stad om mensen in nood te helpen. Veel bevolgen, betrokken en ervaren mensen en organisaties zetten zich in om vluchtelingen te ondersteunen en de afstand tussen nieuwe en oude Nijmegenaren te verkleinen. Tegelijkertijd hebben we ook in Nijmegen te maken met woningtekort en tekorten van personeel in onder meer het onderwijs en de zorg. We moeten oog blijven houden voor draagvlak en draagkracht in de stad, ook in relatie tot de keuzes die we maken voor al onze inwoners.

Landelijk strenger asielbeleid

Het kabinet Schoof heeft in haar regeerprogramma een breed pakket aan maatregelen opgenomen waarmee zij de instroom van vluchtelingen wil beperken. Het gaat daarbij onder meer om een strengere asielprocedure, het intrekken van de Spreidingswet, het versoberen van de opvang, aanscherping van eisen voor naturalisatie en maatregelen gericht op een

sneller vertrek van uitgeprocedeerde vluchtelingen. Deze maatregelen zullen invloed hebben op onze gemeentelijke verantwoordelijkheden en de budgetten die de komende jaren vanuit het Rijk beschikbaar worden gesteld voor de uitvoering van deze verantwoordelijkheden. Zo wordt er gesproken over een beperking van de (financiering van) gemeentelijke opvang en bezuiniging op het budget voor inburgering. Duidelijk is al dat vanaf 1 januari 2025 de bed-bad en brood-opvang niet meer zal worden gefinancierd.

Tegelijkertijd is er ook nog veel onduidelijk. Het realiseren van een deel van de plannen vraagt om het activeren van noodrecht en aanpassing/afwijking van bestaande (Europese) regels en richtlijnen. Het is onduidelijk of dat gerealiseerd kan worden en zo ja op welke termijn. Daarnaast is ook met deze maatregelen de vraag wat de impact zal zijn op de komst van vluchtelingen en terugkeer van uitgeprocedeerde asielzoekers. Het aantal vluchtelingen en asielaanvragen is in het algemeen sterk veranderlijk en afhankelijk van ontwikkelingen in oorlogen, conflicten en geopolitiek. Eerder is gebleken dat aanscherpingen vanuit het Rijk op het gebied van vluchtelingenbeleid er niet voor zorgen dat deze groep kwetsbare mensen – die vaak geen andere optie hebben dan te vluchten – kleiner wordt en er minder asielaanvragen komen. Dit zou ertoe kunnen leiden dat er juist meer knelpunten ontstaan in de asielketen, wanneer de centrale coördinatie en spreiding in opvang en de lokale mogelijkheden voor het organiseren van huisvesting wel afnemen.

Richting in uitvoering

Juist tegen de onzekere achtergrond ervaren we als gemeente de noodzaak om gericht en integraal invulling te geven aan de verantwoordelijkheden die we als gemeente hebben op het vlak van Asiel & Integratie. Daarbij houden we rekening met het wettelijke, financiële en maatschappelijke kader van waaruit we opereren en zorgen we dat we flexibel zijn waar er ontwikkelingen zijn. Dat kan betekenen dat we in het uitvoeringsprogramma opgenomen activiteiten moeten herzien, uitstellen of juist versnellen. Of we er als lokale overheid nu wel of geen invloed op hebben, het is onze verantwoordelijkheid om op veranderingen in te spelen en er rekening mee te houden in onze dienstverlening.

Opgave 1 Opvang van vluchtelingen

Gemeente Nijmegen vindt dat vluchtelingen op een veilige en gezonde manier in een opvanglocatie moeten kunnen verblijven. Hiertoe organiseren we in regionale samenwerking tijdelijke opvangplekken voor asielzoekers en ontheemden uit Oekraïne. We vangen vluchtelingen altijd humaan op, we zorgen voor een leefbare situatie en bieden perspectief.

1.1 Opvang van asielzoekers

Achtergrond: hoe ziet de opgave eruit?

Het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) vangt namens de Nederlandse overheid asielzoekers op, biedt basisvoorzieningen en begeleidt hen. Dat doen zij in ontvangstlocaties, zoals Ter Apel, en in reguliere Asielzoekerscentra (AZC's), zoals in Nijmegen aan de Dommer van Poldersveldtweg. Er is al langere tijd sprake van een fors tekort aan opvangplekken. Het landelijk benodigde aantal opvangplekken fluctueert jaarlijks, maar de afgelopen jaren is er sprake van een toenemend tekort. Dat komt deels door een hogere instroom van vluchtelingen, maar vooral door minder beschikbare opvangplekken, vertraging in de asielprocedure als gevolg van achterstanden bij de IND en vertraging in de uitstroom van statushouders naar passende huisvesting. Hierdoor blijven beschikbare opvangplekken te lang bezet. Om tot voldoende opvangplekken en een evenwichtiger verdeling van asielzoekers over provincies en gemeenten te komen, hebben gemeenten met de Spreidingswet vanaf 1 februari 2024 de wettelijke taak gekregen om een bijdrage te leveren aan opvangplekken. Op basis van onder andere inwoneraantal en sociaaleconomische factoren wordt er iedere twee jaar een raming gemaakt om het benodigde aantal opvangplekken per gemeente vast te stellen. Aan Provinciale Regietafels (PRT) vindt overleg plaats over de verdeling en regionale samenwerking bij het realiseren van de opvang-opgave. Het kabinet-Schoof heeft in het hoofdlijnenakkoord opgenomen dat de Spreidingswet wordt ingetrokken. Het is nog onduidelijk of dit inderdaad doorgaat en zo ja op welke termijn. Tot die tijd blijft de wet van kracht. De taakstelling voor 2025 dient dus gerealiseerd te worden. Op grond van de huidige raming betreft de taakstelling voor de Gemeente Nijmegen in totaal 817 plekken per 1 juli 2025. Indicatief is daarbij ook een taakstelling gegeven voor de groep Alleenstaande Minderjarige Vluchtelingen (AMV). Binnen de totale taakstelling gaat het om 69 AMV-ers voor Gemeente Nijmegen.

Ontwikkelingen: hoe staan we ervoor?

In Gelderland is besloten om de PRT samen te stellen op basis van sub-regionale vertegenwoordiging. Namens de sub-regio Rijk van Nijmegen neemt onze burgemeester deel aan het overleg van de PRT. De sub-regio Rijk van Nijmegen heeft in oktober 2023 in het 'Gelders plan' haar bijdrage aan de realisatie van de taak- en doelstellingen rond opvang vastgesteld en ingebracht. Daarbij is afgesproken om de opgave van de Spreidingswet als uitgangspunt te hanteren voor de komende twee jaar.

De huidige opgave voor de Gemeente Nijmegen van 817 plekken is nog niet volledig gerealiseerd. In Nijmegen zijn er op dit moment (peildatum: 1 augustus 2024) 520 opvangplekken beschikbaar. Nijmegen heeft 400 reguliere, structurele opvangplekken op de locatie Dommer van Poldersveldtweg en 120 tijdelijke opvangplekken in het voormalige belastingkantoor aan de Stieltjesstraat. Deze noodlocatie sluit in september 2027. Er moeten voor de streefdatum van 1 juli 2025 op basis van de huidige prognose dus nog 297 extra plekken worden gerealiseerd. Op dit moment is nog geen opvang van AMV-ers voorzien. In onze regio wordt deze groep momenteel vooral opgevangen in de gemeente Berg en Dal.

De verantwoordelijkheid bij de organisatie van opvang ligt bij COA, maar gemeente Nijmegen pakt haar rol waar dat gevraagd wordt of nodig is. We hebben inmiddels veel ervaring opgebouwd met het realiseren en exploiteren van Tijdelijke Gemeentelijke Opvang (TGO) of crisisnoodopvang. We hebben in het verleden al meerdere malen crisisnoodopvang mogelijk gemaakt, uitgevoerd door het COA in Heumensoord en in eigen organisatie in Brakkenstein en de Winkelsteeg. Momenteel faciliteert de gemeente TGO in de Koudenhoek in Lent. In de gemeentelijke opvang wordt extra aandacht gegeven aan de plaatsing van kwetsbare personen, waaronder alleengaande vrouwen, kinderen en LHBTIQ+ personen.

Opvang van vluchtelingen betekent wat ons betreft niet alleen het bieden van een veilige plek, maar ook het bieden van perspectief en benodigde ondersteuning, vanuit de menselijke maat. We zien dat vluchtelingen in de opvang nog niet altijd goed de weg weten te vinden naar hulpverleners. Soms komt dat doordat voor hen onduidelijk is waar ze heen kunnen, soms doordat er wachtlijsten zijn en vaak vormen taal en cultuur een barrière. Consequenties zijn onder andere dat vluchtelingen

met mentale problemen veel overlast veroorzaken op locaties waar men dicht op elkaar woont. Opvang van vluchtelingen betekent ook dat we oog hebben voor de wijk/omgeving waar de opvang plaatsvindt. We informeren en betrekken inwoners bij de komst van een nieuwe locatie, daar waar mogelijk en redelijk geven we gehoor en uitvoering aan wensen en/of zorgen van omwonenden en bevorderen we sociale participatie tussen inwoners en bewoners van de opvang.

We zien veel negatieve gevolgen van verplaatsingen van asielzoekers, en in het bijzonder asielkinderen, tijdens de asielprocedure. Het bemoeilijkt integratie in de maatschappij en verhoogt het risico op psychosociale problemen zoals angst, onthechting en depressie. Vele verplaatsingen leiden ook tot verspilling van arbeid, tijd en geld in de zorg en het onderwijs.

Doelstellingen: wat willen we bereiken?

1. Gemeente Nijmegen biedt het benodigde aantal opvangplekken van 817 (op basis van de Spreidingswet) voor lange termijn aan.

- Daarmee leveren we kwalitatief en kwantitatief een evenredige bijdrage aan de opvang van asielzoekers in het samenwerkingsverband van de regio Rijk van Nijmegen.
- We willen locaties voor minimaal vijf jaar inrichten om fluctuaties in het aanbod van opvangplekken tegen te gaan en hoge kosten en extra inzet voor de organisatie en exploitatie van crisisnoodopvang of tijdelijke gemeentelijke opvang te voorkomen
- We willen nieuw te ontwikkelen opvanglocaties zoveel mogelijk flexibel kunnen inzetten.
 - Het benodigde aantal opvangplekken fluctueert. Dat geldt ook voor andere (opvang)opgaven in de gemeente zoals de opvang van dak- en thuislozen.
 - We willen locaties die geschikt zijn (te maken) voor verschillende doelgroepen, afgestemd op de actuele behoefte en vraag.
 - We willen locaties ook qua bestemming flexibel kunnen inzetten: bijvoorbeeld het omzetten van opvang naar (tijdelijke) huisvesting.
 - We accepteren dat locaties niet altijd volledig bezet zijn en we bij wijziging van functie/ bezetting korte periodes van leegstand hebben.

2. Binnen de bredere opvang van vluchtelingen leveren we zowel lokaal als regionaal een bijdrage aan de opvang van alleenstaande minderjarige vluchtelingen (AMV)

- Op basis van de indicatieve taakstelling.
- Jongeren onder de 18 jaar die zonder hun ouders of voogd naar Nederland komen hebben extra bescherming en begeleiding nodig.

3. We streven naar zo min mogelijk verplaatsingen van asielzoekers in Nederland en onze stad/regio.

- We willen dat asielzoekers in een AZC in onze regio zoveel mogelijk worden gekoppeld aan een gemeente in onze regio.
- We willen statushouders die aan Nijmegen of aan een gemeente in de regio Rijk van Nijmegen zijn gekoppeld zo spoedig mogelijk naar Nijmegen en/of de regio komen in afwachting op een woonruimte.

4. We geven opvanglocaties een open karakter om sociale integratie en participatie van bewoners van de opvang en inwoners van de wijk te bevorderen.

- We streven bij nieuwe opvanglocaties voor een mix van bewoners; we bouwen niet alleen voor asielzoekers en vluchtelingen, maar ook voor doelgroepen als Nijmeegse spoedzoekers en jongeren. Dit kan bijdragen aan integratie van doelgroepen en maatschappelijk draagvlak voor nieuwe ontwikkellocaties.
- We stimuleren gemeenschapsvorming en wederzijdse uitwisseling van activiteiten en ruimten.
- Meer mogelijkheden voor (arbeids-)participatie en integratie van asielzoekers en in het bijzonder statushouders vanuit opvanglocaties.

ACTIES: WAT GAAN WE DOEN?

Doel:	Activiteit: Hoe ziet de actie eruit?	Doelgroep: Op wie is de actie gericht?	Organisatie(s): Wie zijn er betrokken?	Randvoorwaarden: Wat is er nodig om de actie te laten slagen?	Tijd: Wat is de start- en eind datum?
1.	A. We werken mee aan tijdelijke noodopvang op initiatief van het COA voor de duur van minimaal 3 jaar	Asielzoekers	COA	- Een geschikt pand - Huurovereenkomst - Bestuursovereenkomst - Omgevings-management - Inzet partners (welzijn, zorg, onderwijs)	Start eind 2024 Gereed 1 juli 2025 (i.v.m. Spreidings wet) Einddatum 2028
	B. We verkennen de mogelijkheid om opvang van verschillende doelgroepen te combineren onder een dak	Asielzoekers, andere doelgroepen	COA		2025-2028
2.	A. We werken aan een locatie voor opvang van 12 AMV-ers die extra individuele begeleiding nodig hebben	AMV-ers	COA / NIDOS	- Een geschikt pand - Huurovereenkomst - Bestuursovereenkomst - Omgevings-management	Start begin 2025 Duur 2 jaar, tot eind 2026
3.	A. We verkennen mogelijkheden om statushouders die aan Nijmegen zijn gekoppeld maar elders verblijven, in onze opvang te plaatsen	Statushouders	COA / VWN	- Voldoende opvangplekken - Afspraken met COA - Mogelijkheden om te starten met inburgering & integratie	2025/2026
4.	A. We ontsluiten het bestaande aanbod in AZC's beter. Bijvoorbeeld op het vlak van sociale integratie, taallessen, (vrijwilligers)werk, zorg en welzijn	Vluchtelingen en inwoners van de buurt	COA / gemeente / zorg- en welzijns-instellingen / VWN	- Een meer open karakter van opvanglocaties; - Samenwerking partners, asielzoekers en omwonenden - Verbinding met inburgering en integratie (opgave 3)	Doorlopende ontwikkeling
	B. We faciliteren mogelijkheid voor asielzoekers om eerder te beginnen met werk, vanuit de opvang	Vluchtelingen, in het bijzonder statushouders in opvanglocaties	Werkbedrijf / werkgevers / gemeente / COA / UWV		Pilot 2024-2025 Op basis van uitkomsten vervolg

1.2 Opvang ontheemden uit Oekraïne

Achtergrond: hoe ziet de opgave eruit?

In februari 2022 startte de Russische invasie van Oekraïne. Dit leidde tot de grootste vluchtelingen crisis in Europa sinds de Tweede Wereldoorlog, met meer dan 6,5 miljoen Oekraïners die als vluchteling werden geregistreerd en 3,7 miljoen Oekraïners die ontheemd raakten in eigen land. Met de Regeling Tijdelijke Bescherming (RTB) hebben EU-lidstaten vastgelegd dat ontheemden uit Oekraïne recht hebben op tijdelijke bescherming in de EU. Zij hoeven daarmee geen asiel aan te vragen, zoals dat bij andere vluchtelingen het geval is. Ontheemden uit Oekraïne mogen zich vrij vestigen en hebben recht op opvang, leefgeld, onderwijs en zorg. In Nederland heeft de Rijksoverheid de verantwoordelijkheid om ontheemden uit Oekraïne op te vangen belegd bij gemeenten, in eerste instantie op grond van een tijdelijke Regeling opvang ontheemden Oekraïne en sinds 1 juli 2024 met de Tijdelijke Wet Opvang Ontheemden Oekraïne (TWOO). De kosten die gemeenten bij de opvang maken, bijvoorbeeld bij het verbouwen of openstellen van gebouwen, worden door de Rijksoverheid vergoed. Er geldt geen verplichting om (een specifiek aantal) noodopvangplekken voor ontheemden uit Oekraïne te realiseren. Wel heeft de Rijksoverheid een uitgebreide prognose opgesteld voor de instroom van Oekraïense ontheemden voor 2023 en verder. Op basis van het aantal Oekraïense ontheemden is de meest recente verwachting dat er in 2024 97.000 opvangplekken nodig zijn. Wanneer we dit vertalen naar een opgave voor Nijmegen gaat het om 1.319 opvangplekken. Er is landelijk een hoge druk op de beschikbare opvang, met een zeer hoge bezettingsgraad, maar het bleek tot nu toe steeds voldoende. Op dit moment zijn er 90.880 beschikbare opvangplekken in de noodopvang waarvan 90.640 plekken in gebruik zijn. Daarnaast wordt een deel van de ontheemden uit Oekraïne opgevangen in particuliere opvangplekken. De verwachting is dat het aantal vluchtelingen uit Oekraïne in de komende periode zal toenemen, als gevolg van intensivering van het conflict en de koude wintermaanden.

Het lijkt erop dat de oorlog in Oekraïne voorlopig nog zal aanhouden en daarna wordt gevolgd door een lange periode van wederopbouw. De Europese RTB is inmiddels tweemaal verlengd en eindigt van rechtswege op 4 maart 2026. Het is nog onduidelijk hoe hier vervolg aan zal worden gegeven, maar er gaat een moment komen dat – zowel door overheden als door

de ontheemde mensen zelf – de vraag wordt gesteld waar men zich permanent wil en kan gaan vestigen. Op basis van onderzoek is de inschatting dat een groot deel (minimaal 50%) van de ontheemden uit Oekraïne ervoor zal kiezen om hier te blijven. Het is nog onduidelijk of deze mogelijkheid er komt, onder welke voorwaarden en welke verantwoordelijkheden gemeenten dan krijgen, bijvoorbeeld ten aanzien van huisvesting en inburgering.

Ontwikkelingen: hoe staan we ervoor?

De gemeenten in de regio Rijk van Nijmegen werken samen bij de realisatie van opvanglocaties voor ontheemden uit Oekraïne. Daarbij is breed gedragen overeenstemming over doelen en inzet van opvang en een bereidheid tot samenwerking. Alle gemeenten hebben naar vermogen en omvang opvanglocaties opgezet en delen daarbij kennis en ervaringen. Met inwerking-treding van de TWOO heeft gemeente Nijmegen de regietaak voor de spreiding van ontheemden over de regio Gelderland-Zuid (Rijk van Nijmegen en Rivierenland) overgenomen van de veiligheidsregio. In afwachting op meer landelijke regie en duidelijkheid over de toekomst hebben de gemeenten in regio Rijk van Nijmegen afgesproken het huidige aantal opvangplekken in onze regio zo lang als nodig te handhaven op het huidige aantal en niveau. Dat betekent dat er in de huidige situatie geen extra opvangplekken zullen worden gerealiseerd, maar er ook niet wordt afgeschaald.

In Nijmegen hebben we op dit moment 785 beschikbare opvangplekken, op schepen in de Waalhaven en in een locatie aan de Tarweweg, bij het CWZ, Tweede Walstraat en de Prins Hendrikstraat 7 (PH7). Daarnaast doen we ook een beroep op mensen die voor zichzelf en elkaar kunnen zorgen. Ruim 200 Ontheemde Oekraïners maken gebruik van particuliere opvang.

Veel opvang is nu opgezet vanuit een crisissituatie en bedoeld als tijdelijke oplossing. Met uitzondering van de onlangs geopende locatie PH7 is de kwaliteit van de opvanglocaties nog niet afgestemd op langdurig verblijf. Dat geldt ook voor het gebruik en de huur van locaties, dat eindig is. Meer duurzame inzet van de opvanglocaties vraagt om inspanningen.

Er is in de afgelopen twee jaar veel kennis en ervaring opgedaan in het opvangen van grote groepen ontheemden. Van het binnen twee weken operationeel hebben van een crisissnoodopvang in de Jan Massinkhal en het transformeren van (kantoor-)panden

naar een leefbaar pand met een verblijfsfunctie; tot het 24/7 beheren en beveiligen van locaties en het regelen van inschrijven in het BRP, bankrekeningen, de verstrekking van leefgeld en het bieden van passende zorg. Deze kennis en knowhow is met vallen en opstaan verworven, door ‘learning by doing’. Deze knowhow is ook van grote waarde geweest bij de crisisnood-opvang van asielzoekers in eigen beheer.

Nu de opvang langer duurt, komen opgelopen trauma’s en/of al aanwezige psychische problematiek meer naar boven. Ook de onzekerheid over de toekomst heeft invloed op het mentale welzijn. Dat brengt niet alleen een groeiend aantal zorgvragen met zich mee, maar soms ook overlast op locaties waar men dicht op elkaar woont. Er is behoefte aan extra inzet van zorg en begeleiding.

De maatschappelijke acceptatie van de opvang van ontheemden uit Oekraïne staat in toenemende mate onder druk, met name als het gaat over de gratis toegang daarvan. Met ingang van 1 juli 2024 is het voor gemeenten verplicht om aan ontheemden uit Oekraïne een bijdrage te vragen voor opvang.

Doelstellingen: wat willen we bereiken?

1. Regionaal en lokaal houden we het huidige aantal opvangplekken voor ontheemden op peil, zowel kwantitatief als kwalitatief.

- Dat betekent geen uitbreiding van het huidige aantal van de 785 beschikbare opvangplekken, maar wel noodzakelijke vervanging van een deel daarvan.
- Bij landelijke ontwikkelingen in het aantal benodigde opvangplekken bezien we wat er regionaal nodig is.
- We willen opvanglocaties maximaal integreren in de buurt door een open karakter en wederzijdse uitwisseling.
- We willen -net als bij locaties voor asielopvang- nieuw te ontwikkelen opvanglocaties zoveel mogelijk flexibel kunnen inzetten:
 - Locaties die geschikt zijn (te maken) voor verschillende doelgroepen afgestemd op de actuele behoefte en vraag.
 - Locaties die ook qua bestemming kunnen veranderen van opvang naar (tijdelijke) huisvesting.

2. We houden bij de opvang oog voor specifieke ondersteunings-/ zorgbehoeften en veiligheid van de verschillende bewoners.

- a. Passende opvang bij ernstige zorgproblematiek / ernstig problematisch/overlast gevend gedrag
- b. Aandacht voor kwetsbare groepen, zoals LHBTIQ+, vrouwen, vluchtelingen met beperkingen en eenoudergezinnen.

3. We willen ontheemden uit Oekraïne, die ervoor kiezen om te blijven in Nederland en Nijmegen, optimaal ondersteunen bij het integreren in de Nederlandse en Nijmeegse samenleving. We willen voorkomen dat er ‘verloren tijd’ ontstaat (zie opgave 3).

ACTIES: WAT GAAN WE DOEN?

Doel:	Activiteit: Hoe ziet de actie eruit?	Doelgroep: Op wie is de actie gericht?	Organisatie(s): Wie zijn er betrokken?	Randvoorwaarden: Wat is er nodig om de actie te laten slagen?	Tijd: Wat is de start- en eind datum?
1.	A. We realiseren vervangende opvanglocatie(s) voor: • De schepen in de Waalhaven per 1-3-2025 • Locatie Tarweweg per 31-12-2025	Ontheemden uit Oekraïne; bewoners van de betreffende opvanglocaties	Gemeentelijke afdelingen (stadsontwikkeling/ stadsrealisatie, bureau vastgoed, team VO) ODRN, brandweer	• Geschikte vervangende locatie(s) • Eventueel optie tot tijdelijke verlenging huidige contract met rederij locatie Waalhaven en locatie Tarweweg	Start in 2025 Streefdatum realisatie: uiterlijk 31-12-2025
	B. Op termijn realiseren we vervangende opvanglocatie voor: • Locatie Tweede Walstraat 8 Locatie CWZ	Ontheemden uit Oekraïne; een deel van de huidige bewoners Tweede Walstraat en de huidige bewoners van CWZ	Gemeentelijke afdelingen (stadsrealisatie, bureau vastgoed) / ODRN / brandweer	Geschikte vervangende locatie(s)	Start in 2025 Streefdatum realisatie: uiterlijk 31-12-2026
	C. We realiseren een regionale opvangorganisatie voor het Rijk van Nijmegen	Ontheemden uit Oekraïne in een opvanglocatie in de regio	Regiogemeenten die daarin willen participeren in het Rijk van Nijmegen	Inrichten van een uitvoeringsorganisatie inclusief een passende governance	Start onderzoek/ voorbereiding najaar 2024, Realisatie 2025
2.	A. We realiseren een zelfstandige regionale zorglocatie, bij voorkeur als onderdeel/locatie van een organisatie voor Maatschappelijke Opvang. Dat betekent dat we de bestaande 0-vleugel Tarweweg opheffen	Ontheemden uit Oekraïne, die vanwege zorgproblematiek en/of ernstig overlast gevend gedrag niet handhaafbaar zijn op reguliere locatie	Organisatie voor maatschappelijke opvang Gemeentelijke afdelingen (stadsontwikkeling/ stadsrealisatie, bureau vastgoed) / ODRN / brandweer	• Samenwerking met en bekostiging van een organisatie voor Maatschappelijke Opvang • Kennis uit het land: (Rol en taak verduidelijking van J&V)	Start in 2025 Streefdatum realisatie: uiterlijk 31-12-2025.
3.	A. We onderzoeken de mogelijkheden en impact van huisvesting (en dus vestiging) en verdere integratie van Oekraïners	Deel van de ontheemden uit Oekraïne in de opvang en de samenleving	Gemeentelijke afdelingen	• Kennis uit het land vergaren: (Rol en taak verduidelijking van J&V)	Start in 2025

Opgave 2 Huisvesting van statushouders

We streven ernaar dat statushouders zo snel als mogelijk een passende woonruimte hebben. Een eigen plek is van belang voor een goede integratie en participatie. We bundelen de krachten in de Regio Rijk van Nijmegen om voldoende woonruimte te realiseren en houden daarbij rekening met evenredige spreiding, benodigde woonruimte voor andere inwoners en het beperken van onnodige verplaatsingen van personen. Waar nodig zoeken we naar alternatieve en creatieve oplossingen.

2.1 Woonruimte voor statushouders

Achtergrond: hoe ziet de opgave eruit?

Op het moment dat asielzoekers een verblijfsvergunning krijgen, spreken we over statushouders. Gemeenten hebben de wettelijke taak om te zorgen voor passende woonruimte voor statushouders. Elk half jaar bepaalt de Rijksoverheid, naar rato van inwoneraantal, hoeveel statushouders iedere gemeente moet huisvesten: de gemeentelijke taakstelling. De afgelopen jaren is de huisvestingstaakstelling flink opgelopen. In 2020 werd van gemeente Nijmegen verwacht dat zij 120 statushouders zou huisvesten. In 2024 bedraagt de taakstelling woonruimte voor 364 statushouders.

Het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) koppelt statushouders aan gemeenten. De gemeente heeft de wettelijke taak om statushouders, binnen 10 weken na koppeling een passende woonruimte aan te bieden (Huisvestingswet 2014). Gemeenten beslissen zelf wat voor soort woning ze aanbieden. Het kan een zelfstandige (huur)woning zijn, een flexwoning of een gedeelde woning met meer mensen. De meeste gemeenten, zo ook Nijmegen, doen een beroep op sociale huurwoningen en werken hiervoor samen met woningcorporaties. In de praktijk lukt het door diverse redenen zelden om binnen 10 weken een passende woning te vinden. De gemiddelde wachttijd varieert vaak tussen 6 en 18 maanden. Als de gemeente een woning heeft gevonden, hebben vergunninghouders 2 weken de tijd om te verhuizen. Vluchtelingenwerk (VWN) verzorgt het verhuistrajec voor statushouders als onderdeel van maatschappelijke begeleiding.

De Provincie fungeert als toezichthouder van de huisvestingstaakstelling. Indien nodig kan de Provincie ingrijpen als

wettelijk vastgelegde medebewindstaken niet (juist) worden uitgevoerd aan de hand van de 'Bestuurlijke interventieladder taakverwaarlozing'.

Ontwikkelingen: hoe staan we ervoor?

Eind 2023 had Nijmegen een achterstand van 100 personen bij de realisatie van de taakstelling (de totale taakstelling bedroeg 393). Dat betekent dat deze achterstand boven op de huisvestingstaakstelling van 2024 (364) wordt opgeteld en daarmee de totale huisvestingsopgave voor 2024 in Nijmegen 464 statushouders bedraagt. Op peildatum 1 oktober zijn er 291 plaatsingen gerealiseerd. De provincie heeft als toezichthouder aangegeven dat van Gemeente Nijmegen wordt verwacht dat we op 1 januari 2025 de volledige taakstelling, inclusief achterstand 2023 hebben gerealiseerd.

De achterstand in de huisvestingstaakstelling kent verschillende oorzaken:

- Er is sprake van een mismatch tussen de gevraagde type woningen en het beschikbare aanbod van woningen. Momenteel zijn meer dan de helft van alle statushouders die we moeten huisvesten alleenstaanden. Dit terwijl er juist relatief weinig woningen voor alleenstaanden beschikbaar zijn. Daarnaast bestaat voor veel alleenstaanden de kans dat ze in de nabije toekomst herenigd worden met hun nareizende gezin, waarbij een andere woning nodig zou zijn.
- Sinds 2023 ontbreken bij een aanzienlijke groep statushouders de noodzakelijke persoonsgegevens die nodig zijn bij huisvesten. Denk aan het ontbreken van een BSN en IBAN-nummer. Dit heeft diverse oorzaken waaronder lange wachttijden bij de IND in het afgeven van de BSN.
- Ook Nijmegen heeft te maken met krapte op de woningmarkt, waardoor er langere wacht- en zoektijden zijn voor alle woningzoekenden. Zo ook voor statushouders. De Werkgroep Bijzondere Bemiddeling (WBB) is een samenwerking van diverse Nijmeegse woningcorporaties die zich inzet om voor statushouders passende woonruimte te vinden. De gemeente werkt samen met de WBB, VluchtelingenWerk (VWN) en COA om de huisvesting in goede banen te leiden. Momenteel verkennen we samenwerking en inzet van de WBB op regionaal niveau.

De gemeente heeft met de corporaties een algemene prestatieafspraken gemaakt over het realiseren van de taakstelling. Deze

is opgenomen in de Samenwerkingsagenda Wonen 2021 – 2025: *“Omdat de omvang van de taakstelling varieert, spreken partijen af dat de huisvesting van deze personen (statushouders) geschiedt door gezamenlijke inzet van gemeente en corporaties waarbij rekening wordt gehouden met overige volkshuisvestelijke opgaven en afspraken.”* In de strijd tegen het woningtekort zoeken we gezamenlijk naar creatieve oplossingen, zoals de bouw van flexwoningen aan de Nieuwe Dukenburgseweg 21 (NDW21). In de Woonzorgvisie Nijmegen (2024) zijn statushouders daarnaast als aandachtsgroep genoemd voor huisvesting. Als het aantal beschikbare woningen lager is dan de woonbehoefte van de aandachtsgroepen is prioritering binnen deze groep noodzakelijk. Statushouders zijn daarbij één van de drie groepen welke prioriteit krijgen voor het toewijzen van woonruimten. Jaarlijks gaat gemiddeld ongeveer 4% van de vrijkomende sociale huurwoningen naar statushouders. Het huidige kabinet-Schoof heeft aangekondigd een verbod te willen afgeven op het geven van voorrang bij de huisvesting van statushouders. Dat zou het tijdig vinden van passende woonruimte voor statushouders verder problematiseren.

Aandacht voor draagkracht en draagvlak in de stad en wijken blijft belangrijk. Statushouders worden veelal gehuisvest in wijken met veel sociale huurwoningen met relatief minder draagkracht. Dit heeft invloed op de draagvlak in deze wijken.

Doelstellingen: wat willen we bereiken?

1. We willen de jaarlijkse huisvestingstaakstelling statushouders behalen

- Indien nodig met creatieve oplossingen waarbij we zoveel mogelijk rekening houden met de (toekomst van de) statushouders en de draagkracht in de wijken.

2. We voldoen aan onze indicatieve huisvestingstaakstelling AMV voldoen.

- Inclusief het bieden van de juiste ondersteuning voor AMV-ers bij de stap naar een eigen woning/zelfredzaamheid.

3. We willen de huisvesting van statushouders beter bezien binnen de bredere huisvestingsopgave voor woningzoekenden binnen Nijmegen.

- We communiceren hierover, samen met de woningcorporaties, richting inwoners en geven daarbij ook aan wat de specifieke wettelijke taak is voor huisvesting van statushouders.

4. We willen meer sturing op de koppelingen en kenmerken van statushouders die gekoppeld worden aan onze gemeente om de juiste inzet te kunnen plegen voor wat betreft huisvesting.

- We pakken problematiek rondom onvolledige persoonsgegevens zo veel als mogelijk aan zodat het geen belemmering vormt voor tijdige huisvesting.
- We houden rekening met kenmerken van statushouders (leeftijd, samenstelling huishouden, beperkingen, sekse en seksuele voorkeur) in de matching van personen aan (gedeelde) huisvesting.

ACTIES: WAT GAAN WE DOEN?

Doel:	Activiteit: Hoe ziet de actie eruit?	Doelgroep: Op wie is de actie gericht?	Organisatie(s): Wie zijn er betrokken?	Randvoorwaarden: Wat is er nodig om de actie te laten slagen?	Tijd: Wat is de start- en eind datum?
1.	A. We ontwikkelen doorstroomlocaties	Met name alleen-gaanden (die wachten op gezinshereniging). / Alleenstaande statushouders / Jongvolwassenen (ex AMV-ers)	Gemeente / VWN / Woningcorporaties / COA / Beheerorganisatie / Vastgoedeigenaren	• Geschikte locaties • Inzet Doorstroomlocatieregeling • Ingerichte woningen met eigen voordeur • (Sociaal) beheer • Systeem instroom / doorstroom	Start najaar 2024 Doorlooptijd 2025-2027
	B. We bouwen 300-500 flexwoningen (zoals NDW21) waarin woningzoekenden kunnen wonen, waaronder statushouders	Diverse woningzoekenden, waaronder statushouders	Gemeente / VWN / Woningcorporaties / COA	• Kleinschalige locaties • Inzet Flex- en transformatie-woningen.	Start voorbereiding najaar 2024
2.	A. We ontwikkelen tenminste 12 AMV-woningen in Nijmegen, zodat we aan onze indicatieve huisvestingstaakstelling AMV voldoen	AMV-ers met status	YOIN Lindenhout/ Corporaties / Gemeente / Sterker-R75	• Geschikte locaties • Aanvullende financiering voor de coördinatie en ondersteuning van deze doelgroep	2025/2026
	B. We zorgen voor ondersteuning van ex-AMVers bij de stap richting zelfstandigheid/ zelfstandige huisvesting	Ex-AMVers	Gemeente / Sterker-R75	• Structurele financiering vanaf 2025	
3.	A. We maken meer concrete en meetbare prestatieafspraken met de woningcorporaties over huisvesting statushouders waarin we opnemen dat we statushouders zo lang als mogelijk met prioriteit blijven huisvesten	Statushouders	Gemeente / Woningcorporaties	• Wederzijdse instemming tussen gemeente en corporaties over de te behalen prestaties voor prestatieafspraken 2026-2030	Start najaar 2024
	B. We maken een communicatieplan, om inwoners in wijken beter te informeren over huisvesting van statushouders	Alle inwoners	Gemeente / Woningcorporaties / VWN / doelgroep zelf	• Verhalen ervaringsdeskundigen • Onderdeel van bredere communicatie over beleid Asiel & Integratie (Hst 5)	2025-2028
4.	A. We zorgen voor extra ambtelijke capaciteit om de benodigde (ontbrekende) persoonsgegevens van statushouders te verzamelen	Statushouders	Gemeente (IZ&L)	• Geld • Personeel	2025
	B. We ontwikkelen een dashboard met belangrijke data rondom huisvesting, zodat we meer grip krijgen op het sneller en passend huisvesten van statushouders	Statushouders	Gemeente (IZ&L) / COA / VWN	• ICT	2025

Opgave 3 Inburgering & Integratie

Gemeente Nijmegen streeft ernaar dat statushouders, gezinsmigranten en ontheemden (uit Oekraïne) zo snel en volwaardig als mogelijk mee kunnen doen in de samenleving. Daarbij kijken we naar de totale mens. We vragen inspanning van de vluchteling (om de taal te leren en mee te doen), maar ook van andere inwoners in onze gemeente (om vluchtelingen te verwelkomen en ondersteunen). We stimuleren en faciliteren participatie en (sociale) integratie en zorgen dat vluchtelingen toegang hebben tot basisvoorzieningen in onze gemeente, zoals onderwijs, passende zorg en ondersteuning.

3.1 Inburgering

Achtergrond: hoe ziet de opgave eruit?

Wanneer asielzoekers een verblijfsvergunning krijgen en daarmee statushouder worden, dan worden zij verplicht om in te burgeren. Zij moeten de Nederlandse taal leren en weten hoe de Nederlandse samenleving in elkaar zit. Dat geldt ook voor gezinsmigranten met een niet-EU nationaliteit die naar Nederland verhuizen om bij hun partner of ouder(s) te komen wonen. Omdat Oekraïense ontheemden onder de Richtlijn tijdelijke bescherming vallen, zijn zij vrijgesteld van de inburgeringsplicht.

Gemeenten zijn sinds 2022 op grond van de Wet Inburgering 2021 verantwoordelijk voor de begeleiding van inburgeringsplichtigen. De taken die de gemeente onder deze Wet heeft, verschillen per doelgroep.

- Statushouders worden vanaf het moment van koppeling begeleid door de gemeente. In een zogenaamde ‘brede intake’ worden de capaciteiten, persoonlijke situatie en leerbaarheid van de inburgeringsplichtige in kaart gebracht. Op basis van de intake wordt de inburgeraar aangemeld bij een passend inburgeringsaanbod, dat door de gemeente op basis van Rijksfinanciering wordt gefinancierd. Daarbij is er aanbod in drie leerroutes (de Onderwijsroute; de B1-route en de Zelfredzaamheidsroute) en volgen alle inburgeraars verplicht het Participatieverklaringstraject (PVT), waarin zij kennismaken met de rechten, plichten en waarden van de Nederlandse samenleving. Deelnemers aan de B1-route en Z-route volgen ook de Module Arbeidsmarkt en Participatie (MAP), waarin zij worden voorbereid op bereid op deelname aan de

Nederlandse arbeidsmarkt. Het PVT en de MAP worden door de gemeente gefaciliteerd.

- Van gezinsmigranten wordt (meer) zelfredzaamheid op basis van het sociale netwerk verwacht. Zij worden ook door de gemeente begeleid op basis van een ‘brede intake’ en vaststelling van een leerroute, maar gezinsmigranten betalen hun inburgering zelf. Hiervoor kunnen zij een lening afsluiten. Gezinsmigranten kunnen kosteloos gebruikmaken van de door de gemeente gefaciliteerde MAP en het PVT.
- Van inburgeraars die nog onder de oude Wet Inburgering vallen, wordt verwacht dat zij zelf regie hebben over hun inburgering. Wel is afgesproken dat gemeenten deze groep kunnen helpen, bijvoorbeeld met persoonlijke begeleiding.

Ontwikkelingen: hoe staan we ervoor?

Gemeente Nijmegen heeft het inburgeringsaanbod gezamenlijk georganiseerd met de gemeenten in het Rijk van Nijmegen. Vijf onderwijsinstellingen bieden de leerroutes aan statushouders aan. Het WerkBedrijf biedt de MAP aan. De PVT is per gemeente verschillend ingericht. In Nijmegen wordt deze door Bureau Wijland verzorgd (zie ook 3.5). De ‘brede intake’ en individuele begeleiding van inburgeraars wordt gedaan door klantregisseurs van het Team Inburgering van de gemeente Nijmegen.

Inmiddels begeleiden we in Nijmegen ruim 1000 inburgeraars (700 statushouders en 350 gezinsmigranten) onder de nieuwe wet en ongeveer 300 inburgeraars onder de oude Wet Inburgering. Nu we twee jaar invulling geven aan de Wet Inburgering 2021 en de eerste inburgeraars onder de nieuwe wet uitstromen, kunnen we de eerste balans opmaken: wat gaat er goed, en wat kan er beter? In het voorjaar van 2024 hebben we als gemeente een tussenevaluatie uitgevoerd, waarbij we ervaringen hebben opgehaald bij inburgeraars, klantregisseurs en samenwerkingsspartners. De eindrapportage van de tussenevaluatie is bijgevoegd bij dit uitvoeringsprogramma (Bijlage 2).

De conclusie van de evaluatie is dat de nieuwe wettelijke kaders een goede basis bieden en dat de organisatie van inburgering in Nijmegen (grotendeels) staat, maar dat er ook meerdere knelpunten zijn in de uitvoering en er op verschillende punten nog kansen liggen voor verbetering:

- Over het geheel zijn inburgeraars en organisaties neutraal tot positief over het inburgeringsaanbod en de begeleiding, maar we zien een aantal groepen waarvoor het bestaande inburgeringsaanbod minder passend is:
 - jongeren waarvoor het directe perspectief niet in het onderwijs ligt;
 - inburgeraars die werk willen combineren met inburgeringsaanbod;
 - hoogopgeleide vluchtelingen die (versneld) willen inburgeren naar B2-niveau;
 - inburgeraars met cognitieve of leerstoornissen, die in het land van herkomst vaak onopgemerkt zijn gebleven
 - een deel van de gezinsmigranten is erg kwetsbaar. De veronderstelde zelfredzaamheid op basis van het sociale netwerk ontbreekt of staat onder druk. We zien dit in het bijzonder bij jonge reizigers.
- Bij de uitvoering van de begeleiding van inburgeraars door klantregisseurs hebben we te maken met wachtlijsten voor de ‘brede intake’. De caseload en werkdruk bij klantregisseurs is hoog. Het lukt niet om iedere statushouder tijdig uit te nodigen (binnen 10 weken).
- Door de vertraging in het vinden van woonruimte voor statushouders starten veel van hen ook later met hun inburgering. Zo ontstaat een stapeling van wachttijden, voor een verblijfsvergunning, huisvesting, gezinshereniging, intake en start met inburgering. Dat heeft negatieve gevolgen op het mentale welzijn, verbondenheid met Nederland en de motivatie tot meedoen.
- De Rijksfinanciering voor de leerroutes en uitvoering van inburgering is zeer krap:
 - ondanks herhaald verzoek vanuit gemeenten is het budget voor uitvoering niet geïndexeerd;
 - de al krappe financiering van de leerroutes wordt in de toekomst naar verwachting met 10% gekort;
 - het beschikbaar gestelde budget voor de MAP is aanzienlijk lager dan de begroting van het WerkBedrijf voor benodigde budget om hier naar wens invulling aan te geven.
- Inburgeraars met jonge kinderen ervaren problemen met het organiseren van kinderopvang, door wachtlijsten bij de diverse kinderopvanglocaties en/of complexiteit van de kinderopvangtoeslag.

Doelstellingen: wat willen we bereiken?

1. We optimaliseren het inburgeringsaanbod, zodat we voor iedereen een zo passend mogelijk aanbod hebben:

- Meer mogelijkheden voor combinatie van werk en inburgeren.
- Een meer passend inburgeringsaanbod voor jongeren, in relatie tot beschikbaar onderwijsaanbod.
- Meer ruimte voor maatwerk voor individuen waarvoor het bestaande aanbod niet passend is.

2. We bieden meer mogelijkheden voor een vroege start van inburgering en integratie.

3. We versterken de capaciteit en kennis bij klantregisseurs voor een snellere intake en meer intensieve begeleiding

- We werken wachtlijsten weg bij de intake van inburgeraars.
- We versterken de brede intake, door expertise op het vlak van het signaleren van specifieke ondersteuningsbehoeften (zoals cognitieve problemen) te bevorderen.
- We bieden vluchtelingen een meer intensieve begeleiding met voortgangsgesprekken en tussentijds contact.

ACTIES: WAT GAAN WE DOEN?

Doel:	Activiteit: Hoe ziet de actie eruit?	Doelgroep: Op wie is de actie gericht?	Organisatie(s): Wie zijn er betrokken?	Randvoorwaarden: Wat is er nodig om de actie te laten slagen?	Tijd: Wat is de start- en eind datum?
1.	A. We organiseren meer passend aanbod voor jongeren en (hoog-opgeleide) werkenden op basis van een nieuwe aanbesteding van de leerroutes	Statushouders	Rijk van Nijmegen / ROB / Inkoop	• Geschikt aanbod bij aanbesteding	April 2025-2028
	B. We ontwikkelen een pilot met gastouderopvang, waarbij kinderen van inburgeraars kunnen worden opgevangen en inburgeraars als gastouder worden opgeleid	Inburgeraars	Inburgeringsschool / Gastouderbureau / GGD / kinderopvang-makelaar / WerkBedrijf	• Personeel • Begeleiding bij aanvraag KOT	Start in 2025
2.	A. We bieden mogelijkheden voor een vroege start voor statushouders die vanuit de opvanglocatie kunnen en willen starten met inburgering	Statushouders	Gemeente / Aanbieders van inburgeringsprogramma's	• Voldoende capaciteit voor snelle intake en goede begeleiding • Wegwerken achterstanden intake	Start per 1 januari 2025 en daarna doorlopend
	B. We onderzoeken mogelijkheden om 'taalaanbod voor iedereen' te organiseren. Zo maken we een vroege start mogelijk en bieden we perspectief	Vluchtelingen, ook in de asiel-procedure (opgave 1)	COA / Taalaanbieders	• Voldoende docenten • Financiën	2026
3.	A. We breiden het team van klantregisseurs uit en kijken naar mogelijkheden om taken efficiënter te organiseren	Klantregisseurs, statushouders, gezinsmigranten en inburgeraars onder de oude wet	IZ&L	• Verlaging van de caseload • Voldoende geschikte kandidaten	Tijdelijke uitbreiding in 2025, herijking formatie voor 2026 en verder

3.2 Werk & Inkomen

Achtergrond: hoe ziet de opgave eruit?

Werk en andere vormen van participatie dragen sterk bij aan integratie: door te participeren in de maatschappij breiden vluchtelingen hun netwerk uit, leren ze de Nederlandse taal sneller, versterken ze hun zelfvertrouwen en eigenwaarde en wordt duidelijk waar kansen liggen voor hun loopbaan.

Vluchtelingen hebben het relatief moeilijker op de arbeidsmarkt, ook ten aanzien van andere typen migranten. Taalachterstand, niet geldige diploma's en factoren die te maken hebben met het feit dat ze zijn gevlucht (onduidelijkheid over status, mentale belasting, het ontbreken van een netwerk) zorgen voor afstand tot de arbeidsmarkt. Statushouders wachten in de beginfase ook vaak nog op huisvesting of gezinshereniging en/of zijn druk met inburgeren. Dat belemmert een snelle start met werk. Seniore statushouders (55+) stuiten vaak op aanvullende obstakels bij hun toegang tot de arbeidsmarkt. Werkgevers zijn meer terughoudend bij deze doelgroep en er is relatief vaker sprake van moeite met culturele verschillen in werkstructuren of negatieve werkervaringen in het land van herkomst. De nieuwe Wet Inburgering 2021 biedt meer mogelijkheden voor het combineren van inburgering en werk en er is binnen inburgering meer aandacht voor participatie. We zien ook dat de arbeidsmarktparticipatie van vluchtelingen toeneemt, mede als gevolg van de krappe arbeidsmarkt waardoor er meer kansen zijn voor mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Maar er is nog altijd een relatief hoge werkloosheid onder deze doelgroep.

Op grond van de Participatiewet is de gemeente ervoor verantwoordelijk dat mensen met afstand tot de arbeidsmarkt worden ondersteund. De meeste statushouders zonder werk hebben een bijstandsuitkering en vallen daarmee onder de Participatiewet. Dat geldt ook voor oud-inburgeraars die nog geen werk hebben gevonden. Dat betekent dat zij door de gemeente worden begeleid bij toeleiding naar werk en waar nodig instrumenten (bijvoorbeeld loonkostensubsidie, scholing, job-coaching en beschut werk) kunnen worden ingezet om te zorgen dat mensen een plek op de arbeidsmarkt kunnen vinden. Ontheemden uit Oekraïne vallen niet onder de Participatiewet. Uit onderzoek onder Oekraïense Ontheemden in Nederland blijkt dat deze groep vluchtelingen relatief sneller hun weg naar de arbeids-

markt weten te vinden. Dat heeft te maken met verschillen in landelijk beleid (zo zijn zij niet inburgeringsplichtig), een gemiddeld hoger opleidingsniveau en beheersing van de Engelse taal. Tegelijkertijd zoekt ook nog een aanzienlijk deel van deze groep werk en is er vaak sprake van kortstondige arbeidscontracten met een beperkt aantal uren en werk onder het eigen opleidingsniveau.

Ontwikkelingen: hoe staan we ervoor?

Het Werkbedrijf voert voor de gemeenten in het Rijk van Nijmegen de re-integratietaak vanuit P-wet uit. In deze opdracht aan het WerkBedrijf en het Beleidskader Arbeidsmarkt en re-integratie Regio Rijk van Nijmegen zijn vluchtelingen (zowel nieuwkomers als oudkomers) als prioritaire doelgroep benoemd. Dat betekent dat deze groep extra aandacht krijgt bij bemiddeling, ontwikkeling en begeleiding. Vluchtelingen worden begeleid door geselecteerde consultants met veel kennis van en ervaring met deze doelgroep. Bij de begeleiding zijn specifieke interventies beschikbaar zoals schakel-/stage-/scholingstrajecten met extra aandacht voor taal, begeleiding en het instroomniveau. Het WerkBedrijf werkt hierbij samen met partners en onderaannemers, zoals VluchtelingenWerk (VWN), Inburgeringscholen en bedrijven die werkplekken aanbieden. Recent is een zogenaamde 'regionale verbinder' bij Werkbedrijf aangesteld die contacten legt met werkgevers om meer passende werk(ervarings)plekken bij werkgevers te vinden/creëren. Ook zorgt de 'regionale verbinder' ervoor dat diverse initiatieven voor statushouders beter op elkaar aansluiten en bij partijen bekend zijn.

Ook in Nijmegen zien we dat het voor veel vluchtelingen lastig is om hun weg te vinden naar een passende baan. Uit de evaluatie die we in de eerste helft van 2024 onder 150 Nijmeegse inburgeraars hebben uitgevoerd, blijkt dat ongeveer 25% een baan heeft. We zien dat inburgeraars die in Nederland zijn op basis van gezinshereniging vaker een baan (49%) hebben dan statushouders (9%). Het blijkt lastig om de inburgering te combineren met (het vinden van) werk. Een deel van de inburgeraars heeft ook nog geen/weinig gebruik gemaakt van diensten voor begeleiding naar werk, terwijl we wel zien dat er een positieve samenhang is tussen gebruik van deze diensten en het hebben van een baan. Er is behoefte aan een meer vroegtijdige en laagdrempelige toegang tot mogelijkheden voor (begeleiding naar) participatie/werk. WerkBedrijf en andere partners geven aan dat hier soms

ook een mismatch zit tussen de behoeften/mogelijkheden van vluchtelingen en beschikbare werkplekken bij werkgevers.

Mede door belemmeringen in het vinden van een passende baan hebben veel vluchtelingen moeite om volledig financieel zelfredzaam te zijn. Zij zijn in de beginfase veelal afhankelijk van een uitkering of hebben een laag inkomen. We zien dat deze groep hierdoor kwetsbaar is voor (informele) schulden en armoede. Het ontbreken van een bruikbaar sociaal netwerk en gezondheidsproblemen kunnen financiële bestaanszekerheid verder onder druk zetten. Gezinshereniging waarbij een (oud-) statushouder als referent zorgdraagt voor een of meerdere gezinsmigranten zorgt in sommige gevallen ook voor extra uitdagingen, vanwege extra kosten en leningen voor inburgering en/of studie die drukken op een laag inkomen. Bij met name jonge statushouders zien we dat er ook sprake kan zijn van financiële verplichtingen of verwachtingen van familie in het land van her-

komst. We onderzoeken de mogelijkheden om onze dienstverlening op armoede en schulden beter te ontsluiten voor verschillende groepen vluchtelingen. In het komende beleidskader financiële bestaanszekerheid in de eerste helft van 2025 werken we dit nader uit.

Doelstellingen: wat willen we bereiken?

- 1. We faciliteren meer vroegtijdige en laagdrempelige toegang tot mogelijkheden voor (begeleiding naar) participatie/werk.**
- 2. We werken aan een betere match tussen mogelijkheden van statushouders en beschikbare werkplekken en vergoten zo het aantal passende werk- en participatieplekken.**
- 3. We stimuleren de financiële bestaanszekerheid van vluchtelingen door ondersteuning bij (problematische) schulden en armoede.**

ACTIES: WAT GAAN WE DOEN?

Doel:	Activiteit: Hoe ziet de actie eruit?	Doelgroep: Op wie is de actie gericht?	Organisatie(s): Wie zijn er betrokken?	Randvoorwaarden: Wat is er nodig om de actie te laten slagen?	Tijd: Wat is de start- en eind datum?
1.	A. We ontwikkelen een Pilot gericht op vroege participatie en het Werkfit maken van inburgeraars en Ontheemden uit Oekraïne	Statushouders, Ontheemden uit Oekraïne	WerkBedrijf / Taal-aanbieders / Werkgevers / VWN / Bindkracht10	• Kennis van doelgroep • Geschikte participatieplekken • Inzet rolmodellen	2025
	B. We verkennen de mogelijkheden om Participatiecoaches van IZ&L in te zetten voor begeleiding van inburgeraars bij (vroege) participatie	Statushouders, gezinsmigranten	IZ&L / WerkBedrijf / Taalscholen	• Voldoende capaciteit bij Participatiecoaches • Kennis van doelgroep • Participatieplekken	2026
2.	A. Inzet van een regionale verbinder om meer passende werk(ervarings)plekken bij werkgevers te vinden/creëren.	Statushouders, gezinsmigranten	WerkBedrijf / Werkgevers		Voortzetting in 2025
3.	A. We onderzoeken mogelijkheden om dienstverlening op armoede en schulden openstellen voor groepen vluchtelingen.	Statushouders, gezinsmigranten, Ontheemden uit Oekraïne	IZ&L / VWN	• Kennis van doelgroep	2025

3.3 Onderwijs

Achtergrond: hoe ziet de opgave eruit?

Kinderen en jongeren

Elk kind en elke jongere heeft recht op goed onderwijs.¹ Dat geldt ook voor kinderen en jongeren die immigreren, asiel zoeken of vanuit Oekraïne zijn gevlucht.² Het onderwijs heeft de wettelijke taak om alle kinderen die hier zijn onderwijs te bieden. Scholen ontvangen extra bekostiging voor het vormgeven van het onderwijs aan nieuwkomers, waaronder vluchtelingen. Vanaf oktober 2023 is de Wet Tijdelijke Nieuwkomersvoorzieningen in het onderwijs van kracht. Hiermee krijgen school- en gemeentebesturen meer mogelijkheden om in een noodsituatie tijdelijke onderwijsvoorzieningen voor nieuwkomers te organiseren. Als gemeente faciliteren we het onderwijs op basis van verschillende wettelijke taken. De gemeente is verantwoordelijk voor onderwijshuisvesting, leerlingenvervoer en toezicht en naleving van de leerplichtwet. Daarnaast heeft de gemeente de verantwoordelijkheid om de aansluiting van zorg en onderwijs goed vorm te geven en onderwijsachterstanden bij kinderen tegen te gaan.

Volwassenen

Ook voor (jong) volwassenen kan onderwijs de beste manier zijn om te integreren. Inburgeringsplichtige statushouders kunnen (tijdelijk) worden vrijgesteld van inburgering als zij in plaats hiervan onderwijs volgen op mbo-2 niveau of hoger. Voor niet inburgeringsplichtige volwassenen heeft de Rijksoverheid bij gemeenten op grond van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB) de verantwoordelijkheid belegd om volwasseneneducatie te organiseren gericht op het bevorderen van basisvaardigheden. Sinds 2023 ontvangen gemeenten met een decentrale uitkering specifieke gelden voor Nederlands taalaanbod aan Oekraïense vluchtelingen. Het kabinet-Schoof heeft aangekondigd dat er vanaf 2025 zal worden bezuinigd op het budget voor taalaanbod aan Oekraïense vluchtelingen en het bredere budget voor bevordering van basisvaardigheden.

Ontwikkelingen: hoe staan we ervoor?

Kinderen en jongeren

In Nijmegen volgen kinderen en jongeren die de Nederlandse taal nog niet voldoende beheersen om aan het reguliere onderwijs deel te kunnen nemen Nieuwkomersonderwijs. Kinderen

tot 12 jaar die de Nederlandse taal nog niet machtig zijn, kunnen terecht bij de Bloemberg. Binnen 2 jaar stromen de kinderen door naar een reguliere basisschool of school voor voortgezet onderwijs. Anderstalige jongeren in de leeftijd 12-18 jaar gaan naar de Internationale Schakelklas (ISK). Dit wordt regionaal georganiseerd op het Pontem College met twee locaties in Nijmegen en een locatie in Berg en Dal. Als het taalniveau voldoende is, worden de leerlingen geschakeld naar het reguliere (voortgezet) onderwijs of het MBO. Sinds schooljaar 2023-2024 werken het Pontem College en het ROC Nijmegen samen om de doorstroom te verbeteren van 16+ leerlingen. Zij krijgen nu ISK-onderwijs bij het ROC en stromen daarna door naar vervolgonderwijs of een van de leerroutes van de inburgering. We zien dat jongeren in deze leeftijd soms extra kwetsbaar zijn. Ze hebben vaker te maken met sociaal-psychische problematiek en hebben relatief kort de tijd om tot een voldoende taalniveau te komen en doordat we in Nederland verschillende systemen (leerplicht, jeugdzorg, etc.) kennen voor 18- en 18+ dreigen ze tussen wal en schip te raken. Er is daarbij in het bijzonder zorg ten aanzien van Oekraïense jongeren, die weinig gemotiveerd lijken voor (voortgezet) onderwijs of het aanleren van de Nederlandse taal. Dit laatste vanwege mogelijke terugkeer. Deze jongeren worden niet inburgeringsplichtig als ze 18 zijn, maar hoeven vanaf die leeftijd ook niet meer naar school. Deze jongeren dreigen daarmee uit beeld te geraken. Het risico van een 'verloren jeugd' is voor hen reëel.

Door de toename aan asielmigranten en de komst van een grote groep Oekraïense jongeren is de druk op het nieuwkomers-onderwijs hoog. De Bloemberg en het Pontem College hebben op momenten te maken met wachtlijsten, mede als gevolg van een tekort aan personeel en beschikbare ruimte op locaties. De gemeente is in gesprek met de betrokken schoolbesturen om te kijken welke mogelijkheden er zijn om ervoor te zorgen dat alle nieuwkomers tijdig, voldoende en passend aanbod hebben. Daarbij wordt onder meer gekeken naar mogelijkheden voor nieuwe onderwijshuisvesting dat kan worden op- en afgeschaald. Voor een oplossing op korte termijn kijken we naar mogelijkheden die de nieuwe Wet tijdelijke nieuwkomersvoorzieningen biedt om het bestaande ISK-aanbod uit te breiden met tijdelijk onderwijs. Momenteel wordt er al onderwijs gegeven voor kinderen en jongeren in de Tijdelijke Gemeentelijke Opvang (TGO). Voor inwoners van de TGO-Noord is ook een zomerschool georganiseerd. Naast specifiek nieuwkomersaanbod worden er

¹ Internationaal Verdrag van de Rechten van het Kind. (Bron: Verdrag, artikel 28). Dit recht is vervat in een Europese Richtlijn.

² Voor alle kinderen van 5 tot 18 jaar die in Nederland wonen, geldt dezelfde wet- en regelgeving op het gebied van leer- en kwalificatieplicht, dus ook voor asielzoekerskinderen van deze leeftijd en Oekraïense kinderen

ook veel activiteiten georganiseerd rond de school, gericht op mentale en fysieke gezondheid en bevordering van gelijkwaardige kansen.

Volwassenen

Gemeente Nijmegen werkt regionaal met de andere gemeenten binnen Rijk van Nijmegen en met partnerorganisaties samen aan de bevordering van basisvaardigheden. Niet inburgeringsplichtige inwoners kunnen gebruikmaken van volwasseneneducatie dat in opdracht van de gemeenten wordt uitgevoerd door ROC Nijmegen. Het aanbod bestaat uit taaltrajecten, maar ook cursussen gericht op rekenen, arbeidsmarktpositie en digitale vaardigheden. Ook bij het aanbod van volwasseneneducatie zorgen personeelstekorten (bij intake) voor wachtlijsten, met name bij lessen in de avonduren. In opdracht van de gemeente Nijmegen biedt ROC Nijmegen ook specifiek taalonderwijs aan volwassen Oekraïners.

Doelstellingen: wat willen we bereiken?

1. We zorgen dat er voldoende passende onderwijsplekken voor nieuwkomers zijn.

- Een snelle en laagdrempelige start met onderwijs
- Toegang tot volwaardig nieuwkomersonderwijs

2. We verbeteren de overgang van nieuwkomersonderwijs naar vervolgonderwijs/inburgering.

- Aandacht voor jongeren die tussen wal- en schip dreigen te vallen
- Aandacht voor Oekraïense jongeren die niet leerplichtig en inburgeringsplichtig zijn.

3. We verbeteren de aansluiting van inburgering en volwasseneneducatie.

ACTIES: WAT GAAN WE DOEN?

Doel:	Activiteit: Hoe ziet de actie eruit?	Doelgroep: Op wie is de actie gericht?	Organisatie(s): Wie zijn er betrokken?	Randvoorwaarden: Wat is er nodig om de actie te laten slagen?	Tijd: Wat is de start- en eind datum?
1.	A. Ontwikkeling van een nieuwe locatie voor ISK - meer ruimte voor op- en afschaling	Jonge nieuwkomers (12-18 jaar)	Gemeente / ISK	• Inzet budget vanuit exploitatie opvang	Start 2025
	B. Overleg met het onderwijs over ontwikkeling van Tijdelijk nieuwkomers-onderwijs dat kan worden ingezet bij wachtlijsten (instroomaanbod)	Jonge nieuwkomers (6 tot 12 jaar en 12-18 jaar)	Gemeente / ISK	• Samenwerking met het onderwijs	Voortzetting 2025
2.	A. Actieve monitoring van Oekraïense jongeren in de leeftijd 18-23 vanuit het doorstroompunt	Oekraïense jong-volwassenen	Doorstroompunt / ISK / Jongerenwerk / Bindkracht10 / Sterker	• Overdracht jongeren van ISK naar Doorstroompunt	Start 2025
	B. Verkenning Entree+ aanbod: MBO Entree-onderwijs met extra taal en begeleiding	Uitstromende ISK-leerlingen 16-18 jaar	ISK / ROC / Gemeente	• Bekostiging • Samenwerking ISK, ROC en Gemeente	Start schooljaar 2025-2026
3.	A. Aanmelding van (oud-) inburgeraars voor volwasseneneducatie voor een doorgaande ontwikkellijn	Statushouders, gezins-migranten	ROC / Gemeente (klantregisseurs)	• Voldoende capaciteit volwasseneneducatie (budget en personeel)	2025

3.4 Gezondheid & Welzijn

Achtergrond: hoe ziet de opgave eruit?

De (psychische) gezondheid en het welzijn van vluchtelingen in Nederland blijft over het algemeen achter bij dat van mensen zonder vluchtelingenachtergrond. Als gevolg van onder andere traumatische oorlogs- en geweldservaringen en een levensgevaarlijke vluchtreis lopen vluchtelingen een hoger risico op psychische klachten (stress, slaapproblemen) of psychische stoornissen (angststoornissen, depressie en PTSS). Ook onzekerheid ten aanzien van de asielprocedure en/of gezinshereniging zorgt voor stress en psychische belasting. Tussen de 13% en 25% van de vluchtelingen landelijk krijgt te maken met psychische aandoeningen. Psychische problemen zijn vaak een grote belemmering voor integratie en maatschappelijke participatie. Het zorgt ook voor een verhoogt risico op problematisch gebruik van middelen (alcohol, drugs), met name bij jonge mannelijke vluchtelingen. Mede door een lagere standaard van zorg in het land van herkomst en het uitblijven van tijdige verzorging zien we ook vaker lichamelijke klachten bij vluchtelingen. Het sociale netwerk waar vluchtelingen bij zorgvragen en ondersteuningsbehoeften op terug kunnen vallen is zeker in de beginfase van hun verblijf in Nederland beperkt. Zij zijn veelal afhankelijk van professionele zorg, vrijwillige hulp en het eigen gezin. Binnen gezinnen doorlopen ouders en kinderen vaak verschillende integratieprocessen, waarbij kinderen vaak sneller de taal en gewoonten van de nieuwe samenleving overnemen dan hun ouders. Deze spanningen kunnen leiden tot problemen binnen het gezin.

Vluchtelingen hebben recht op medisch noodzakelijke zorg en op ondersteuning. De verantwoordelijkheden daarbij verschillen tussen doelgroepen. Het COA is verantwoordelijk voor de organisatie en de financiering van toegang tot zorg voor asielzoekers in de opvang. Ook het signaleren van sociaal-medische problemen en het begeleiden van minder redzame bewoners in de opvang behoren tot de taken van het COA. Gemeente zijn verantwoordelijk voor de jeugdhulp aan kinderen die in een AZC wonen en aan Alleenstaande Minderjarige Vluchtelingen (AMV). Voor statushouders die naar onze gemeente zijn gekomen, geldt dat zij als inwoners van Nijmegen recht hebben op alle zorg- en ondersteuning die we vanuit de gemeente bieden.

Voor de financiering van zorg bestaat voor asielzoekers op grond van de Regeling Medische Zorg Asielzoekers (RMA) een gratis zorgverzekering, terwijl zij wachten op de uitslag van hun asielverzoek. Wanneer asielzoekers status krijgen en de opvang verlaten, dan moeten zij zelf een zorgverzekering afsluiten. Voor ontheemden uit Oekraïne bestaat de Regeling Medische zorg Ontheemden (RMO), deze is vergelijkbaar met de RMA en kan worden ingezet om zorgkosten te vergoeden. Een belangrijk verschil tussen zorg voor asielzoekers en ontheemden uit de Oekraïne is dat veel zorg voor asielzoekers op/vanuit de opvanglocatie is georganiseerd. Oekraïense vluchtelingen hebben een andere status en worden op een andere manier opgevangen, van kortdurende opvang tot privé opvang in allerlei varianten. Hierdoor maken zij meer gebruik van het reguliere zorgsysteem.

Ontwikkelingen: hoe staan we ervoor?

Gemeente Nijmegen heeft geen apart zorg- en welzijnsbeleid voor vluchtelingen. Onze inzet is gericht op alle inwoners. Wel proberen we de toegankelijkheid van beschikbare zorg, hulpverlening en ondersteuning voor de doelgroep te bevorderen. In de gemeentelijke opdrachten binnen de WMO en Jeugdwet is cultuursensitief werken een voorwaarde om voor een contract in aanmerking te kunnen komen. Daarnaast kijken we bij het verkrijgen van een dekkend zorglandschap ook naar het selecteren van aanbieders die cultuursensitief werken als specialisme hebben. STIPS werken met interculturele consultants die als ervaringsdeskundige een betere brug kunnen maken naar inwoners met een vluchtelingenachtergrond. Bindkracht10 en de GGD kennen gezondheidsmakelaars, die wijkgericht voorlichtingen en themabijeenkomsten organiseren over diverse gezondheidsthema's voor de doelgroep en een adviserende rol richting vluchtelingen vervullen. Voor vluchtelingenkinderen werken gezondheidsmakelaars samen met het ISK aan de gezonde school, met aandacht voor thema's als bewegen, voeding en preventie van middelengebruik. Bindkracht10 ondersteunt daarnaast zes multiculturele groepen, zoals Eritrese jongeren, waarbij wordt gewerkt aan zelfredzaamheid. Ook de bredere welzijnsactiviteiten van Bindkracht10 - zoals ondersteuning bij geldzaken en opvoeding - zijn toegankelijk voor vluchtelingen. De GGD kent in samenwerking met Gemeente Nijmegen een bredere stimuleringsaanpak voor inwoners met beperkte gezondheidsvaardigheden en laaggeletterdheid. Deze aanpak heeft als doel om de toegankelijkheid van de gezondheidszorg te bevorderen. Onder meer door het vereenvoudigen van voorlichtingsmateri-

alen en de inzet van geschikte interventies voor inwoners met beperkte gezondheidsvaardigheden.

Ondanks deze inzet zien we dat vluchtelingen moeite hebben om (tijdig) toegang te krijgen tot zorg en ondersteuning. Zo is het voor hen lastig om een huisarts te vinden. Het Nederlandse zorgsysteem is complex en anders dan ze gewend zijn. Daarnaast zorgt taal vaak voor een barrière, om de juiste weg/ instantie te vinden en de zorg-ondersteuningsvraag goed te formuleren. Tolken worden niet altijd goed ingezet om deze taalbarrière te verminderen. Daarnaast spelen soms ook culturele verschillen een rol waardoor verwachtingen van vluchtelingen verschillen van wat gebruikelijk is in Nederland. Andersom zijn zorg- of ondersteuningsvragen soms ook anders dan professionals in Nederland gewend zijn. Bijvoorbeeld waar het gaat om oorlogstrauma's. Verder is uit recent onderzoek is gebleken dat ongeveer één op de tien mantelzorgers een niet-westerse migratieachtergrond heeft. Deze mantelzorgers ondervinden diverse uitdagingen door culturele verschillen.

Doelstellingen: wat willen we bereiken?

1. We signaleren gezondheidsklachten vroeg en versterken (de verbinding met) aanbod om mentale gezondheid en weerbaarheid van vluchtelingen te verbeteren.

- Betere samenwerking, doorverwijzing en overdracht

2. We verbeteren de informatievoorziening voor vluchtelingen op het vlak van gezondheid & welzijn.

- Duidelijke informatie om mensen snel wegwijs te maken (sociale kaart)
- Samenwerken met sleutelpersonen.

3. We investeren verder in de cultuursensitiviteit van professionals en bevorderen de inzet van tolken.

ACTIES: WAT GAAN WE DOEN?

Doel:	Activiteit: Hoe ziet de actie eruit?	Doelgroep: Op wie is de actie gericht?	Organisatie(s): Wie zijn er betrokken?	Randvoorwaarden: Wat is er nodig om de actie te laten slagen?	Tijd: Wat is de start- en eind datum?
1.	A. We versterken samenwerking in het regionale zorg- en welzijnsnetwerk om passende (preventieve) psychosociale, zorg- en opvoedkundige ondersteuning te bieden aan vluchtelingen	Vluchtelingen	Zorg- en hulpverleners / GGD / VWN en Bindkracht10 / Pharos / IZ&L	• Beschikbare inzet vanuit organisaties	2025-2028
	B. We onderzoeken mogelijkheden om de 'brede intake' te versterken door kennis bij klantregisseurs te vergroten of expertise van partners in te brengen, voor vroegtijdige signalering en goede verwijzing bij ondersteuningsvragen	Statushouders, Gezins-migranten	IZ&L / VWN / Zorg & Welzijn-organisaties	• Voldoende capaciteit bij klantregie • Kennisoverdracht tussen gemeente en partner-organisaties • Overdracht tussen inburgering en wmo-consulent/buurtteams	2026
2.	A. Met zorg-, welzijns- en vluchtelingenorganisaties ontsluiten we informatie over zorg en hulpverlening in een sociale kaart	Alle vluchtelingen	GGD / VWN / Sterker Bindkracht10 / Pharos / Gemeente	• In meerdere talen	2025/2026
	B. We verbinden (voorlichting over) gezondheid & welzijn aan inburgering (in de intake en inburgeringsaanbod)	Statushouders	Rijk van Nijmegen / Inburgerings-scholen / GGD / VWN en Bindkracht10	• Inzet sleutelfiguren • Koppelen aan taallessen ervaringsdeskundigen	In aanbesteding met start 1 april 2025
3.	A. We onderzoeken hoe het huidige (preventieve) zorgaanbod meer cultureel sensitief kan worden ingericht	Alle vluchtelingen	Zorg- en hulpverleners en vluchtelingen(organisaties)	• Bewustwording zorgverleners • Stimuleren inzet tolken	Start 2026

3.5 Meedoen

Achtergrond: hoe ziet de opgave eruit?

Integratie is meer dan het leren van de taal en participeren op de arbeidsmarkt. Het betekent dat je de mogelijkheid hebt om volwaardig mee te kunnen doen in de samenleving. Daarbij gaat het ook om het hebben van een sociaal netwerk, het wegwijs zijn in je wijk en stad en toegang tot cultuur, sport en andere vrijetijdsbesteding. Volwaardig meedoen is geen vanzelfsprekendheid voor vluchtelingen. Op het moment dat vluchtelingen hier komen, hebben ze doorgaans nog geen binding met Nederland en de gemeente waar zij terecht komen. Zij moeten hun weg vinden op een nieuwe plek die vaak op veel vlakken verschilt van het land waar ze vandaan komen en waar ze de taal nog niet spreken. Dat kost tijd en gaat niet vanzelf. Het vraagt inzet van twee kanten. Van de vluchteling in het leren van de taal, in het zoeken van contact in de samenleving en het opbouwen van een nieuw leven. Maar ook vanuit de maatschappij die openstaat voor contact en kansen aan vluchtelingen wil bieden.

Op grond van de Inburgeringswet 2021 hebben gemeenten de wettelijke taak om statushouders en hun gezin in de eerste periode van hun verblijf maatschappelijke begeleiding aan te bieden. Daarbij gaat het om praktische hulp bij het regelen van basisvoorzieningen (zoals werk, wonen en inkomen), hulp bij het starten van de inburgering en het stimuleren van participatie en integratie door begeleiding en coaching en kennismaking met maatschappelijke organisaties. Daarnaast bieden gemeenten als verplicht onderdeel van de inburgering het Participatieverklaringstraject aan. Naast deze specifieke verantwoordelijkheden voor statushouders en gezinsmigranten heeft de gemeente de bredere verantwoordelijkheid om alle inwoners mee te laten doen in de samenleving. Dat doen gemeenten onder meer met beleid gericht op sport, cultuur en inclusie. Een van de belemmeringen die bij meedoen voor inwoners kan spelen, ook voor veel vluchtelingen, is een tekort aan financiële middelen. Voor mensen met een minimuminkomen hebben gemeenten regelingen voor extra financiële ondersteuning. Bijvoorbeeld met algemene bijstand en een individuele inkomenstoeslag.

Ontwikkelingen: hoe staan we ervoor?

Nijmegen is een stad van en voor iedereen. De gemeente houdt er rekening mee dat niet iedereen hetzelfde is en heeft aan-

dacht voor mensen die belemmeringen ervaren om volwaardig mee te kunnen doen. De gemeente ondersteunt vluchtelingen om ervoor te zorgen dat zij dezelfde kansen krijgen als andere inwoners.

- VluchtelingenWerk (VWN) biedt in opdracht van Gemeente Nijmegen maatschappelijke begeleiding aan alle statushouders die aan Nijmegen worden gekoppeld. Daarbij is aandacht voor verschillende leefgebieden (wonen, kinderen, financiën, sociaal netwerk, maatschappelijke participatie, zorg/gezondheid en huiselijke relaties) om de zelfredzaamheid en participatie van vluchtelingen in de Nederlandse samenleving te vergroten en bevorderen. De maatschappelijke begeleiding is 8 maanden beschikbaar. Voor wie dat nodig heeft wordt deze verlengd naar 12 maanden.
- In het Participatieverklaringstraject in de inburgering verbindt bureau Wijland de kernwaarden van de Nederlandse samenleving aan de rijke cultuur van onze stad om vluchtelingen kennis te laten maken met Nijmegen en te informeren over de sociale kaart.
- Om het sociale netwerk van asielmigranten te versterken kennen we verschillende buddy-initiatieven, zoals Buddy to Buddy en het maatjesproject van Huis van compassie.
- In Nijmegen zijn er ook veel zelforganisaties van migrantengroepen, zoals vader-of moedergroepen, die gericht zijn op emancipatie, participatie en verbinding van hun leden met andere Nijmegenaren. Hier kunnen vluchtelingen elkaar en anderen ontmoeten, ondersteunen en een netwerk opbouwen.
- Met minimabeleid, zoals de Meedoen-regeling, geven we ook statushouders en gezinsmigranten toegang tot verschillende sport-, welzijns- en cultuuractiviteiten.
- Via COC Nijmegen kunnen LHBTIQ+ vluchtelingen tijdens 'Cocktail bijeenkomsten' kennis met elkaar maken, de Nederlandse samenleving en met de LHBTIQ+ gemeenschap. Hiermee wordt bijgedragen aan het doorbreken van het isolement waarmee LHBTIQ+ vluchtelingen worden geconfronteerd.
- In ons kunst- en cultuurbeleid zetten we ons in om cultuur voor iedereen toegankelijk te maken. Onder andere met voorstellingen en initiatieven gericht op culturele diversiteit en het creëren van verbinding.
- Ook sport kan een belangrijke rol spelen als verbindende activiteit en het houdt lichaam en geest gezond. Sportbedrijf zet zich onder meer met buursportcoaches in om sport en beweging onder inwoners te bevorderen. Daarbij is bijzondere aandacht voor inwoners met een migratieachtergrond, die

minder vanzelfsprekend hun weg vinden naar sportfaciliteiten en sportverenigingen. Een sportvraag die veel voorkomt bij vluchtelingen is de behoefte aan zwemles. Vluchtelingen en migranten die gaan zwemmen, komen vaker in de problemen dan mensen met een Nederlandse achtergrond, doordat ze vaak geen zwemles hebben gehad en ze de gevaren van zwemmen in open water niet goed kennen.

- Om de bewegingsvrijheid van statushouders en gezinsmigranten te bevorderen stellen we via minimabeleid fietsen ter beschikking.

Mede dankzij deze initiatieven zien we dat veel vluchtelingen zich thuis voelen in onze stad. In de evaluatie begin dit jaar gaf het merendeel van de inburgeraars (84%) aan neutraal tot (zeer) tevreden te zijn met hun sociale leven. Veel inburgeraars (85%) geven ook aan zich gemiddeld tot zeer comfortabel te voelen in de omgang met de lokale bevolking in hun buurt. Maar we zien daarbij wel een grote spreiding in antwoorden. Een klein deel van de inburgeraars is helemaal niet tevreden met hun sociale leven en de omgang met de lokale bevolking. Daarbij speelt de verharding van de dialoog in politiek en maatschappij als het gaat om vluchtelingen een belangrijke rol.

We zien daarnaast dat de sociale contacten van een deel van de vluchtelingen (nog) wel met name gericht is op mensen uit hetzelfde land. Maar een aanzienlijk deel van de vluchtelingen, met name werkenden, spreekt ook af met autochtone Nederlanders. Waar er belemmeringen zijn in sociale participatie, lijken deze met name te zitten in onbekendheid van initiatieven en in taalbarrières. In sommige gevallen spelen ook culturele verschillen en gevoelens van uitsluiting een rol. Inburgeraars geven aan dat meer informatie over lokale evenementen, meer taalondersteuning en meer inclusieve evenementen kunnen helpen om sociale participatie te bevorderen.

Doelstellingen: wat willen we bereiken?

1. Betere informatievoorziening voor vluchtelingen over beschikbare initiatieven voor sociale integratie.

2. We willen (de mogelijkheden voor) deelname van vluchtelingen aan (sport)activiteiten verbeteren.

- Meer inclusieve evenementen.

ACTIES: WAT GAAN WE DOEN?

Doel:	Activiteit: Hoe ziet de actie eruit?	Doelgroep: Op wie is de actie gericht?	Organisatie(s): Wie zijn er betrokken?	Randvoorwaarden: Wat is er nodig om de actie te laten slagen?	Tijd: Wat is de start- en eind datum?
1.	A. We ontsluiten informatie over sociale initiatieven en mogelijkheden om mee te doen in een sociale kaart (zie opgave 5)	Asielzoekers, statushouders, gezinsmigranten en ontheemden uit Oekraïne	Binkracht10 / VWN	• Toegankelijk in meerdere talen • Up to date	2025/2026
	B. We organiseren een 'welkom in de wijk', waarbij statushouders na huisvesting wegwijs worden gemaakt in hun wijk	Statushouders	Bindkracht10 / VWN	• Overdracht van (gegevens van) personen	Vervolg 2025
2.	A. We bieden de mogelijkheid aan migranten-organisaties om gesubsidieerd te worden voor het organiseren van themabijeenkomsten, etc	Vluchtelingen	Migranten-organisaties		2025
	B. We bieden in alle stadsdelen zwemlessen om zwemvaardigheid en zwemveiligheid te bevorderen	Volwassen Vluchtelingen en andere migranten (kinderen via ISK)	Sportfondsen / Sportbedrijf	• Subsidie • Werving • Aparte zwemlessen voor vrouwen	Vervolg 2025

Opgave 4 Mensen zonder documenten

Niemand hoeft in Gemeente Nijmegen op straat te slapen. We bieden sobere opvang aan mensen zonder documenten met regionale binding en werken samen met hen aan duurzaam toekomstperspectief, gericht op terugkeer naar het land van herkomst, migratie naar een ander land, of legalisering van het verblijf.

4.1 Opvang en ondersteuning van mensen zonder documenten

Achtergrond: hoe ziet de opgave eruit?

Wanneer de asielaanvraag van een asielzoeker definitief wordt afgewezen, dan moet hij of zij binnen 28 dagen Nederland verlaten. We zien dat een deel van deze uitgeprocedeerde asielzoekers om verschillende redenen niet (meteen) het land verlaat of kiezen voor een verblijf zonder documenten boven terugkeer. De weg terug is een moeilijke weg en dat vraagt soms meer tijd. Er is schaamte en vaak zijn er schulden gemaakt in het thuisland om de reis naar Europa af te leggen. Anderen durven niet terug omdat zij zich niet (meer) veilig of welkom voelen in hun land van herkomst. Soms is er hoop alsnog te mogen blijven. In sommige gevallen is er sprake van een onterechte afwijzing; een deel van de uitgeprocedeerde asielzoekers krijgt later alsnog een asielvergunning. Daarnaast zien we dat soms ook praktische redenen een vertrek uit Nederland belemmeren, zoals het ontbreken van de juiste papieren of medewerking van het land van herkomst.

Op het moment dat een asielaanvraag wordt afgewezen vervalt niet alleen de tijdelijke verblijfstatus, maar ook het recht op opvang bij het COA. Hierdoor belanden uitgeprocedeerde asielzoekers die niet uit Nederland vertrekken niet alleen buiten het zicht van autoriteiten, maar veelal ook op straat. In Nederland verblijven naar schatting tussen de 23.000 en 58.000 zogenaamde mensen zonder documenten. De situatie van deze personen is doorgaans zeer complex en schrijnend. In veel gevallen verblijven zij al jaren – soms decennialang – in Nederland. Tegelijkertijd hebben zij geen rechten en zijn ze uitgesloten van sociale voorzieningen.

Om mensen zonder documenten basale hulp te bieden bestaat sinds 2014 de bed-bad-broodregeling, een sobere opvang van afgewezen asielzoekers. In zogenaamde Bed- Bad- en Broodvoorzieningen (BBB-opvang) wordt onderdak, een warme douche

en eten aangeboden. Daarnaast kunnen alle mensen juridische ondersteuning krijgen om hun perspectief in beeld te brengen. Eind 2018 hebben het Rijk en de VNG een samenwerkingsovereenkomst gesloten voor het realiseren van een Landelijke Vreemdelingen Voorziening (LVV); een landelijk netwerk van begeleidings- en opvangvoorzieningen voor mensen zonder documenten. Daarbij is gestart met een pilot in vijf gemeenten: Amsterdam, Eindhoven, Groningen, Rotterdam en Utrecht. Mensen zonder documenten worden, onder voorwaarde dat ze meewerken aan een eventueel vertrek, in deze LVV's opvangen om een blijvende oplossing voor hen te vinden. Het huidige kabinet-Schoof heeft besloten om de financiering voor de pilot te stoppen en er bestaat een kans dat na 2025 de rijksbijdrage voor de Bed-Bad-Broodregeling ook wordt beëindigd. De ondersteuning van uitgeprocedeerde asielzoekers lijkt in de nieuwe plannen van het ministerie beperkt te blijven tot de voorbereiding van (gedwongen) terugkeer naar het land van herkomst. Eerder is gebleken dat aanscherpingen vanuit het Rijk op het gebied van vreemdelingen er niet voor zorgt dat de groep kwetsbare mensen zonder documenten geen beroep meer doet op gemeentelijke noodvoorzieningen. De kans is groter dat hierdoor meer mensen op straat belanden en buiten het zicht van de autoriteiten zullen vallen, waar de gemeenten de gevolgen voor openbare orde en veiligheid van zullen ondervinden. Het ministerie laat weten dat gemeenten zelf kunnen doorgaan met de regeling, maar zonder bijdrage van het Rijk.

Ontwikkelingen: hoe staan we ervoor?

In Nijmegen vinden we dat niemand op straat hoeft te slapen. We hebben als doel om opvang te bieden aan inwoners uit Nijmegen en de regio die dakloos zijn geworden en om met deze mensen te werken aan herstel. We vinden dat we deze verantwoordelijkheid ook moeten nemen als het gaat om mensen zonder documenten. Daarbij passen we de principes toe van het Nationale Actieplan Dakloosheid Eerst een Thuis. Dit plan geeft invulling aan de ambitie om dakloosheid eind 2030 te beëindigen. Het actieplan is niet gericht op mensen zonder documenten, maar de leidende principes bij het plan, vormen volgens ons ook een goed uitgangspunt voor de manier waarop mensen zonder documenten kunnen worden ondersteund: Huisvesting is een mensenrecht; Respect voor keuze en eigen regie van mensen; Ondersteuning is gericht op herstel.³

³ Het Europees Comité voor Sociale Rechten bepaalde in 2014 dat dakloze irreguliere migranten niet uitgesloten konden worden van het Nederlandse opvangbeleid.

Al sinds 1998 faciliteren we maatschappelijke instellingen om de noodopvang te organiseren voor mensen die nergens anders terecht kunnen. Vanaf 2014 heeft de gemeente Nijmegen in samenwerking met de Stichting Noodopvang Vluchtelingen Nijmegen (SNOV), Stichting Gast en Wereldvrouwenhuis speciale nachtopvang opgezet voor mensen zonder documenten die in de stad woonden. In deze Bed- Bad- en Broodvoorzieningen (BBB-opvang) ontvangen mensen zonder documenten onderdak, douchegelegenheid, ontbijt en een avondmaal. Daarnaast worden bewoners ondersteund op weg naar medische hulp en krijgen zij juridische ondersteuning vanuit Vluchtelingenwerk (VWN). Hiervoor werken we in een lokaal samenwerkingsoverleg (LSO) en met inzet van een Transcultureel team samen met opvanglocaties, betrokken stichtingen, vrijwilligersorganisaties, Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V), de Immigratie & Naturalisatie Dienst (IND), Afdeling Vreemdelingenpolitie, Identificatie en Mensenhandel (AVIM) en Zorginstellingen en –organisaties. Gezamenlijk wordt er per persoon gezocht naar perspectief en duurzamere oplossingen. Dit doen we vanuit humanitair oogpunt, maar ook met oog op het belang van handhaving van openbare orde, veiligheid en volksgezondheidsrisico's.

Hoeveel mensen zonder documenten er in totaal in Nijmegen verblijven is niet met zekerheid te zeggen doordat zij niet geregistreerd staan in de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA). We weten dat er ongeveer 80 uitgeprocedeerde asielzoekers gebruik maken van bed-bad-broodopvang. Het beeld is wel dat de groep in de afgelopen jaren stabiel is gebleven. Ondanks dat de aantallen stabiel blijven, wisselt de groep regelmatig van samenstelling doordat er personen vertrekken of alsnog een verblijfsvergunning krijgen. Mogelijk verandert dit in de toekomst als de verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd verdwijnt. Dit kan zorgen voor meer personen met een verlopen verblijfsvergunning waardoor de druk op de opvang toeneemt. Medewerkers in de BBB-opvang zien daarnaast dat de zorgbehoefte van een kleine groep, vooral senioren, toeneemt. Deze groep heeft in toenemende mate te maken met gezondheidsproblemen en psychosociale uitdagingen, mede door de duur dat zij zonder documenten leven. Dit vraagt steeds meer van betrokken vrijwilligers, die daar veelal niet voor zijn toegerust. Ook de opvanglocaties zelf zijn onvoldoende toegerust voor het opvangen van een oudere populatie. Samen met de betrokken opvangorganisaties kijken we hoe we het beste kunnen omgaan met ouderen binnen de doelgroep.

Doelen: wat willen we bereiken?

1. Zolang we zien dat er noodzaak is voor een vorm van opvang voor mensen zonder documenten blijven we dit faciliteren.

- Daarmee waarborgen we de rechten en het welzijn van deze kwetsbare groep en dragen we bij aan de veiligheid en de openbare orde.

2. We werken samen met mensen zonder documenten en partnerorganisaties aan een duurzaam toekomstperspectief, buiten of in Nederland.

- Gericht op (vrijwillige) terugkeer naar het land van herkomst, migratie naar een ander land, of legalisering van het verblijf.

3. We faciliteren basale zorg en ondersteuning om het welzijn van mensen zonder documenten te waarborgen.

- Door meer en beter samen te werken kunnen er meer mensen goed geholpen worden. Er zijn veel organisaties die zich, vaak door middel van vrijwilligers, inzetten voor de doelgroep. Zij weten niet altijd van elkaar wat ze doen voor de doelgroep. Ook de doelgroep weet niet altijd de weg naar een passend (hulp)aanbod te vinden.
- We dragen bij aan betere hulpverlening door kennis van de doelgroep te vergroten. Bij onderwijs- en zorginstellingen en maatschappelijke organisaties is de doelgroep, en daarmee ook de kennis waar mensen zonder documenten recht op hebben, soms nog onbekend.

ACTIES: WAT GAAN WE DOEN?

Doel:	Activiteit: Hoe ziet de actie eruit?	Doelgroep: Op wie is de actie gericht?	Organisatie(s): Wie zijn er betrokken?	Randvoorwaarden: Wat is er nodig om de actie te laten slagen?	Tijd: Wat is de start- en eind datum?
1.	A. We financieren sobere opvang voor mensen zonder documenten, ook als Rijksfinanciën hiervoor worden ingetrokken	Mensen zonder documenten	SNOV/ Stichting Gast / Wereld Vrouwenhuis / Stichting Inlia / VWN	• Geschikte opvanglocaties • Voldoende financiering • Onderlinge samenwerking	Doorlopend
	B. We verduurzamen de huidige opvanglocaties en maken deze geschikt voor een ouder wordende populatie	Mensen zonder documenten	SNOV / Stichting Gast / Wereld Vrouwenhuis	• Samenwerking met afdeling Vastgoed (VSA) van gemeente Nijmegen	2025-2028
2.	A. We blijven onderlinge samenwerking faciliteren, ook als hier geen landelijke opdracht voor is	Stichtingen en organisaties die werken met de doelgroep - Mensen zonder documenten	SNOV / Stichting Gast; Wereld Vrouwenhuis / Stichting Inlia / VWN / AVIM / IND / DT&V	• Voorzetten Lokaal Samenwerkingsoverleg • Opdracht aan Rijkspartners AVIM & IND	Doorlopend
	B. We onderzoeken of we mensen zonder documenten toegang kunnen geven tot voorzieningen die hen helpen om regie te nemen over hun leven en te werken aan een duurzame oplossing	Mensen zonder documenten	Gemeente / sportbedrijf / onderwijs-instellingen / WerkBedrijf / vrijwilligers-organisaties	• Juridische analyse van mogelijkheden • Onderzoek organisatorische en financiële implicaties • Bereidheid om mee te werken aan terugkeer	2026
3.	A. We zorgen dat mensen zonder documenten veilig aangifte kunnen doen	Mensen zonder documenten	Gemeente / politie / OM (veiligheids-driehoek) / AVIM / DT&V	• Wijzen op en houden aan landelijke afspraken veilig aangifte doen • 1 contactpersoon bij de politie	2025
	B. We zorgen dat mensen zonder documenten een vast contactpersoon hebben bij burgerzaken	Mensen zonder documenten	Gemeente / team Bijzondere Doelgroepen	• 1 contactpersoon bij de gemeente • Passende interne werk-instructies • Kennis over doelgroep	2025
	C. We faciliteren kennisuitwisseling tussen organisaties die zich inzetten voor de doelgroep	Mensen zonder documenten	Onderwijs- en zorg-instellingen / Maatschappelijke organisaties	• Sleutelfiguren	2025-2028

Organisatie

GEZELLIG

We werken actief samen met andere gemeenten, partnerorganisaties en ervaringsdeskundigen. We stimuleren kennisuitwisseling en samenwerking en een gezamenlijke aanpak. We zijn transparant en leggen op toegankelijke wijze uit wat we doen, waarom we dat doen en hoe dat samenhangt met de inzet voor al onze inwoners.

5.1 Organisatorische inbedding

Integraal werken

De aanpak van Asiel & Integratie maakt onderdeel uit van de bredere inzet van gemeente Nijmegen op het werken aan een “trotse en gastvrije stad die van iedereen is”. De inzet in dit uitvoeringsprogramma raakt verschillende levensdomeinen van inwoners en bredere verantwoordelijkheden van de gemeenten. Niet alleen voor vluchtelingen zelf, maar ook waar het gaat om andere inwoners in de gemeente. Met dit uitvoeringsprogramma werken we niet alleen aan samenhang tussen de opgaven op het gebied van asiel en integratie, maar leggen we ook verbinding met het beleid en de uitvoering van de gemeente/regio op aanpalende beleidsterreinen. Onder meer waar het gaat om de Woon-Zorg-visie, de omgevingsvisie, het actieprogramma “Inclusie”, het Beleidskader Wmo & Jeugd en het Beleidskader Arbeidsmarkt en re-integratie. We maken beleid voor iedereen en houden rekening met schaarste van financiële middelen en de impact in de samenleving en draagvlak in de stad.

Ambtelijk team Asiel & Integratie

Als gemeente krijgen we een steeds grotere rol in de maatschappelijke opgaven rondom vluchtelingen. Ook waar de verantwoordelijkheid elders ligt, zien we dat opgaven bij elkaar komen in onze stad/regio en regelmatig een beroep wordt gedaan op de gemeente. Tijdelijke inzet zoals opvang en ondersteuning van Ontheemde Oekraïners en organisatie van noodopvang krijgt daarbij een steeds langdurig karakter. Als gemeente willen we structureel onze verantwoordelijkheid nemen om te zorgen dat vluchtelingen veilig en gezond kunnen verblijven in onze stad en zo snel en goed als mogelijk kunnen meedoen. Hiervoor ontwikkelen we de huidige projectmatige ambtelijke crisisorganisatie door naar een integrale organisatie van Asiel & Integratie, waarin verschillende organisatieonderdelen structureel samenwerken: binnen de gemeente, binnen de regio en met verschillende samenwerkingspartners.

5.2 Samenwerking

Netwerk & Informatievoorziening

Er is in Nijmegen een groot netwerk aan organisaties actief in de ondersteuning van vluchtelingen, statushouders en/of mensen zonder documenten. Soms doen organisaties dit in opdracht van onze gemeente, maar vaak ook vrijwillig of met zelf georganiseerde financiering. Daarnaast werken we als gemeente regionaal samen met andere gemeenten en landelijk met partners als het COA, DUO en IND. Uit een evaluatie onder samenwerkingspartners blijkt dat organisaties en medewerkers elkaar nog niet altijd goed weten te vinden in kennisuitwisseling, samenwerking en een gezamenlijke aanpak. Ook bij vluchtelingen zelf zien we dat inzicht in initiatieven ontbreekt en dat men niet altijd weet waarvoor men waar terecht kan en hoe het beschikbare aanbod met elkaar samenhangt. Als gemeente zien we het als onze verantwoordelijkheid om de samenwerking in het netwerk rond Asiel & Integratie in Nijmegen te faciliteren en stimuleren.

Ervaringsdeskundigheid

Meedoen betekent ook meepraten. We vinden het belangrijk dat vluchtelingen zelf de mogelijkheid en ruimte hebben om mee te werken aan (sociale) integratie en beleidsontwikkeling. Verschillende zelforganisaties en cliëntenraden werken ‘van binnenuit’ in plaats ‘van bovenaf’ aan de veiligheid, gelijkheid en acceptatie van verschillende groepen vluchtelingen. We willen de inzet van ervaringsdeskundigheid verder bevorderen.

Communicatie

Er is veel draagvlak in Nijmegen voor het helpen van vluchtelingen, maar we zien dat de solidariteit in delen van de stad ook onder druk staat. Dat heeft te maken met een toename van het aantal migranten in sommige woonwijken, waarbij een relatie wordt gelegd met bredere problematiek op het vlak van woningnood en druk op voorzieningen zoals onderwijs, kinderopvang en zorg door personeelstekorten. Het is van belang dat we transparant zijn en op toegankelijke wijze uitleggen wat we doen, waarom we dat doen en hoe zich dat verhoudt tot de inzet voor al onze inwoners.

Doelen: wat willen we bereiken?

1. We stimuleren kennisuitwisseling, samenwerking en een gezamenlijke aanpak
2. We bevorderen en benutten ervaringsdeskundigheid bij het werken aan (sociale) integratie en beleidsontwikkeling.
3. We zijn transparant en leggen op toegankelijke wijze uit wat we doen, waarom we dat doen en hoe zich dat verhoudt tot de inzet voor al onze inwoners

ACTIES: WAT GAAN WE DOEN?

Doel:	Activiteit: Hoe ziet de actie eruit?	Doelgroep: Op wie is de actie gericht?	Organisatie(s): Wie zijn er betrokken?	Randvoorwaarden: Wat is er nodig om de actie te laten slagen?	Tijd: Wat is de start- en eind datum?
1.	A. We organiseren periodiek netwerkbijeenkomsten Asiel & Integratie en themabijeenkomsten gericht op specifieke aandachtsgebieden	Iedereen die zich inzet voor vluchtelingen	Gemeente / partnerorganisaties / Ervaringsdeskundigen	• Gedeeld eigenaarschap met partnerorganisaties	Doorgaand
2.	A. We brengen een sociale kaart in beeld rond Asiel & Integratie	Alle vluchtelingen	Gemeente / IZ&L / Bindkracht10 / VWN	• Up-to-date	2025/2026
	B. We verkennen de mogelijkheid om de sociale kaart en andere informatie voor vluchtelingen en professionals digitaal te ontsluiten	Alle vluchtelingen / Iedereen die zich inzet voor vluchtelingen	Gemeente	• Informatie over diensten, opvang, juridische hulp • Toegankelijk in meerdere talen	2025/2026
	C. We ontwikkelen een handboek voor statushouders, met informatie over inburgering en initiatieven in de stad	Statushouders	Radboud Universiteit / Gemeente / IZ&L / VWN	• Fysiek en digitaal • Toegankelijk in meerdere talen	2025/2026
3.	A. We richten een panel van ervaringsdeskundigen in die ons (on)gevraagd kan adviseren t.a.v. beleid en uitvoering	Alle vluchtelingen	Yalla Foundation / VWN	• Diverse samenstelling, onder meer in leeftijd, opleidingsniveau, land van herkomst, seksuele voorkeur (LHBTIQ+)	2025-2028
	B. We voeren inclusief en divers personeelsbeleid, en kijken naar mogelijkheden om ervaringsdeskundigheid te verbinden aan functies	Alle (oud) vluchtelingen	Gemeente / IZ&L	• Sleutelfiguren	Doorgaand
4.	A. We maken in onze communicatie duidelijk wat de gemeente doet op het gebied van asiel & integratie en hoe deze inspanningen bijdragen aan maatschappelijke doelen.	Alle inwoners	Gemeente / Woningcorporaties / VWN / WerkBedrijf / andere partnerorganisaties	• Eén duidelijke boodschap met samenwerkende partijen • Verschillende communicatiekanalen	2025-2028

5.3 Financiën

In deze financiële paragraaf beschrijven we de nu voorziene budgettaire effecten van het uitvoeringsprogramma. Daarbij gaan we in op de investeringen en extra uitgaven die benodigd zijn om de ambities en activiteiten uit het programma structureel te kunnen realiseren en de dekking daarvan.

Inkomsten

De gemeente ontvangt voor de organisatie van Tijdelijke Gemeentelijk Opvang (TGO), de organisatie van Opvang van Ontheemden uit Oekraïne, de bed- bad- broodopvang en de uitvoering van de wet Inburgering verschillende specifieke uitkeringen (SPUK) van het Rijk. Het gaat daarbij om losstaande bekostigingsregelingen met uiteenlopende financiële en juridische kaders. Waar het gaat om de organisatie van TGO en opvang van ontheemden uit Oekraïne zijn ze van tijdelijke (a-structurele) aard. Dit hangt natuurlijk samen met de tijdelijke aard van deze voorzieningen, maar maakt (financiële) planning voor langere termijn lastig. Daarnaast heeft het kabinet op onderdelen bezuinigingen aangekondigd: er is naar verwachting sprake van een korting op inburgering en de Rijksbijdrage voor bed-, bad- en brood wordt per 1 januari 2025 geheel stopgezet.

Investeringen

In het uitvoeringsprogramma is een aantal investeringen opgenomen voor de komende jaren (2025-2026) in doorstroomlocaties, in vervangende opvanglocaties voor Oekraïense ontheemden, in extra flexwoningen voor huisvesting van statushouders en in een locatie voor ISK-onderwijs. Deze zullen -waar nodig- te zijner tijd bij separaat voorstel aan de gemeenteraad worden voorgelegd. Uitgangspunt is, dat voor de dekking van deze investeringen geen extra structurele budgetruimte benodigd is.

Uitgaven

Tot op heden was het totaal aan structurele en tijdelijke Rijksfinanciering voor de opgaven rond Asiel & Integratie voldoende om de kosten die we voor de uitvoering van deze taken maken te dekken. Daarbij hanteren we ook ten aanzien van de financiën een integrale blik. Waar nodig zetten we een surplus in financiering op onderdelen in om tekorten op andere vlakken te dekken. De uitgaven die we voor de maatregelen in dit uitvoeringspro-

gramma voorzien kunnen we ook in 2025 incidenteel bekostigen uit een surplus op de exploitatie van opvanglocaties. Voor 2026 en verder is de Rijksfinanciering zoals nu te voorzien op onderdelen onvoldoende om de taken en verantwoordelijkheden binnen asiel & Integratie naar behoren en passend bij onze ambities voort te zetten.

Extra budgettaire ruimte

Om de ambities uit het programma structureel te kunnen realiseren, is dus extra budgettaire ruimte noodzakelijk. Dat brengen we hierna in beeld. Dit zal door ons worden meegenomen bij de integrale afweging tussen nieuwe claims en beschikbare ruimte in de meerjarenbegroting 2026-2029. In onderstaand overzicht zijn de extra uitgaven opgenomen die verbonden zijn aan de maatregelen in het uitvoeringsprogramma. De nummering van de maatregelen komt overeen met de hoofdstukindeling en de aanduiding per opgave van doelstellingen en activiteiten. Voor grijs gearceerde uitgaven is dekking voorzien vanuit de Rijksbijdragen. Voor zwart gearceerde uitgaven is extra beschikbare budgettaire ruimte nodig vanaf 2026.

Of deze nieuwe claims ook daadwerkelijk in deze omvang nodig zijn, zal afhangen van de keuzes die het kabinet in de komende tijd maakt en de wijzigingen die dit met zich meebrengt in bekostiging en op welke termijnen. Zo is nog onduidelijk of de Spreidingswet inderdaad zal worden ingetrokken en hoe de bekostiging van opvang er in de tussentijd uit zal zien. Daar waar het gaat om de inburgeringsbudgetten is een financieel haalbaarheidsonderzoek in 2025 aangekondigd, omdat gemeenten collectief hebben aangegeven dat budgetten ontoereikend zijn. Dit zou ook van invloed kunnen zijn op beschikbare middelen. In de begrotingscyclus voor 2026 en verder informeren we de gemeenteraad over deze ontwikkelingen. Waar er inderdaad extra budgettaire ruimte nodig is, leggen we dit voor bij de begrotingsbehandeling. Er worden tot die tijd geen aanvullende verplichtingen aangegaan voor 2026 en verder.

Verwachting benodigde budgettaire ruimte (x €1.000)				
MAATREGEL	2025	2026	2027	2028
1. OPVANG				
1.1 4.B Participatie/werk vanuit opvang	50	100	100	100
2. HUISVESTING				
2.1 2.B Ondersteuning ex-AMV bij huisvesting	60	90	90	90
4.A Instandhouding en uitbreiding ambtelijke capaciteit	250	250	25	250
3. Inburgering & Integratie				
3.1 1.A Passend inburgeringsaanbod (tekort Rijksfinanciering)		200	200	200
2.B Taalaanbod voor iedereen		100	100	100
3.A Instandhouding en uitbreiding ambtelijke capaciteit	750	750	750	750
3.2 1.B Inzet participatiecoaches		200	200	200
3.4 3.A Onderzoek culturele sensitiviteit zorgaanbod	75			
4. MENSEN ZONDER DOCUMENTEN				
4.1 1.A Voortzetting sobere opvang	210	220	220	220
1.B Verduurzamen opvanglocaties	20			
2.B Faciliteren toegang tot basale zorg	60	60	60	60
2.B Onderzoek toegang tot basisvoorzieningen	75			
5. Organisatie				
5.2 2.A Ontwikkeling en ontsluiting sociale kaart	50	10	10	10
3.A Panel ervaringsdeskundigen	15	10	10	10
4.A Communicatie over Asiel & Integratie	30	10	10	10
Totaal	1.645	2.000	2.000	2.000

5.4 Monitoring en Evaluatie

Om tussentijds te controleren of we de goede dingen doen en de dingen goed doen, evalueren we periodiek de voortgang van de activiteiten in het uitvoeringsprogramma en het bereik van onze ambities. Met behulp van een dashboard monitoren we kengetallen, zoals het bereik van taakstellingen voor opvang en huisvesting en de doorlooptijden bij inburgering. Daarnaast evalueren we periodiek met partnerorganisaties onze gezamenlijke inzet tijdens netwerkbijeenkomsten.

De inzet op het vlak van Asiel & Integratie is in de gemeentelijke begroting opgenomen in het programma Welzijn, wijkontwikkeling en zorg. De inzet is beschreven onder het doel “*Vluchtelingen verblijven op een veilige en gezonde manier in onze regio en zo goed als mogelijk meedoen in de samenleving*”. We informeren de gemeenteraad bij de begrotingscyclus over de voortgang van activiteiten en het bereik van doelstellingen.

